

Verkenning WRKK
directie Limburg
Eindrapportage

RIZA

Verkenning WRKK directie Limburg
Eindrapportage
RIZA

Utrecht, november 2002

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	1
1.1.	Groeiende samenhang water en ruimtelijke ordening	1
1.2.	Waterrecreatie als te versterken functie	2
1.3.	Leeswijzer	3
2.	De Waterrecreatiekansenkaart	5
2.1.	Het instrument waterrecreatiekansenkaart	5
2.2.	De WRKK in een integraal BPN	6
2.3.	Het processchema voor de WRKK	9
2.4.	Toepassing van GIS	11
3.	Op weg naar een waterrecreatiekansenkaart Limburg	13
4.	Actoren in Limburg	15
4.1.	Krachtenveld	15
4.2.	Opvattingen in 't veld	16
4.2.1.	Algemeen beeld en samenvatting	16
4.2.2.	Conclusies	18
5.	Verkenning directie Limburg	19
5.1.	Waterrecreatie en Directie Limburg	19
5.2.	Beheerplan Nat directie Limburg	21
5.3.	Vigerend beleid	21
5.4.	Het begrip recreatie	23
5.5.	Trends	25
6.	Wensen	27
6.1.	Visies vanuit de sector op de recreatie	27
6.2.	Wensen in beeld	28
6.2.1.	Locatiegebonden wensen	28
6.2.2.	Niet locatiegebonden wensen	29
7.	Waterrecreatiekansenkaart Limburg	31
7.1.	Inleiding	31
7.2.	Van wens naar kans	31
7.3.	Waterrecreatiekansenkaart Limburg	33
Bijlagen		
Bijlage 1.	Begrippenlijst	1
Bijlage 2.	Samenvatting beleidskader	3
Bijlage 3.	Literatuurlijst	15
Bijlage 4.	Werk-met werkljst Directie Limburg (MIT + SNIP)	17
Bijlage 5.	Van wens naar kans	19
Bijlage 6.	Toepassing van GIS	27

1. Inleiding

Voor u ligt de eindrapportage van deelproject B in het kader van de Pilot Waterrecreatiekansenkaart (WRKK). Dit document is in wisselwerking met een parallel lopend traject (deelproject A) van ontwikkeling van het instrument WRKK opgesteld. Deze rapportage beschrijft de WRKK voor het limburgse deel van het natte beheersgebied van de directie Limburg; de eerste Waterrecreatiekansenkaart die ontwikkeld is.

De leermomenten, die opgedaan zijn tijdens deze ontwikkeling, zijn verwerkt in de handreiking WRKK die binnen deelproject A is opgesteld voor de verschillende directies.

Op 25 juni 2002 is een workshop gehouden met een aantal belanghebbenden, zoals bijvoorbeeld HISWA, KNWV, SRN en vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat directie Limburg, etc. Dit heeft vele wensen uit de sector in de richting van RWS directie Limburg opgeleverd, welke als input hebben gediend voor de nadere kristallisatie van de Waterrecreatiekansenkaart. Deze wensen en hoe daar mee omgegaan wordt vindt u verder in deze rapportage. De uiteindelijke WRKK en hoe daartoe gekomen is wordt tevens beschreven.

1.1. Groeiende samenhang water en ruimtelijke ordening

Het waterbeleid en -beheer is in beweging. Meer en meer wordt het waterbeheer omgevormd van een volgend faciliterend beheer naar een volwaardig onderdeel van omgevingsbeheer. Waar water vaak sluitpost was in de besluitvorming en watersystemen als maakbaar werden beschouwd, is duidelijk geworden dat de beheersing van water zijn grenzen kent en dat het beleid en beheer juist afstemming vereisen op de natuurlijke processen van en in het water. Het negeren hiervan leidt tot problemen of ongewenst hoge kosten. Daarnaast is het besef gegroeid dat de kansen die water biedt (bijvoorbeeld bij de ruimtelijke inrichting van gebieden) beter benut kunnen worden.

Water vormt een rode draad in de bestaansgeschiedenis van Rijkswaterstaat. De zorg voor het water en in het bijzonder de bescherming van het land tegen overstromingen ligt ten grondslag aan het ontstaan van Rijkswaterstaat ruim 200 jaar geleden. Sindsdien is water altijd prominent aanwezig geweest, niet alleen in de naam, maar ook in de taak van Rijkswaterstaat. Een taak die zich geleidelijk heeft verbreed.

In feite is Rijkswaterstaat een integrale waterbeheerder met oog en zorg voor alle met het water verbonden maatschappelijke belangen. Belangrijk daarbij is dat modern waterbeheer niet op zich staat, maar onderdeel is van een breder omgevingsbeleid (BPRW, Min V&W, 2001). Het duidelijkst weerspiegelt zich dit in de ontwikkelingen rondom waterbeheer 21e eeuw (Commissie Waterbeheer 21^e eeuw, 2000) en de groeiende samenhang tussen ruimtelijk beleid en waterbeleid.

Het beleid en beheer op het gebied van water zal dan ook steeds goed ingebed en afgestemd moeten zijn op het beleid op andere terreinen waarvan de belangrijkste economie, toerisme, natuur en milieu zijn.

De nieuwe benadering vereist een veel nauwere samenwerking tussen RO-beleid en waterbeleid. Dit leidt ook nadrukkelijk tot een veranderende rol voor de waterbeheerders en dus Rijkswaterstaat. Veel meer zal actief moeten worden meegedacht en gestuurd in ruimtelijke ontwikkelingen en zal de kennis over effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op het watersysteem vroegtijdig door de waterbeheerder bij de RO-instantie op tafel moeten komen.

Bij een integraal waterbeheer van het hoofdwatersysteem staat de afweging van belangen centraal. Naast de vanzelfsprekende belangen zoals veiligheid tegen overstroming en de vaarwegfunctie gaat het daarbij ook om aandacht voor belangen als natuur en recreatie, maar ook om het belang van de samenhang tussen waterhuishoudkundig hoofdsysteem en de regionale systemen.

Ook Rijkswaterstaat is zich in dit veld aan het bezinnen op haar taken en positie. Bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) heeft een organisatie-verandering plaatsgevonden. Er is een scheiding in de organisatie gekomen van beleid en uitvoering. De vorming van het beleid vindt plaats op het ministerie van V&W en RWS heeft een taak gekregen sec in de uitvoering van het beleid. De afstand tussen RWS en het ministerie van V&W is daardoor groter geworden. Daarnaast vindt momenteel een traject van 'agentschapsvorming' van RWS plaats. In het agentschapmodel worden de mogelijkheden van RWS vergroot om – binnen politiek bepaalde kaders – in de taakuitvoering in te spelen op wensen van maatschappelijke partners, gebruikers en andere belanghebbenden. De rollen en taken van RWS als integraal waterbeheerder staan daarbij nadrukkelijk ter discussie (Bosma *et al*, 2001).

1.2. Waterrecreatie als te versterken functie

Het Beheersplan Rijkswateren (BPRW) geeft voor de regionale directies van de Rijkswaterstaat (hierna te noemen regionale directies) het kader voor het beheer van hoofdwatersystemen. In het beheersplan 2001 – 2004 is er meer dan in het verleden aandacht voor de kansen van waterrecreatie, als één van de potentieel te versterken functies. Waterrecreatie wordt gedefinieerd als alle watergerelateerde vormen van recreatie (platform waterrecreatie RWS). In het nieuwe BPRW staat hierover (Min. V&W, 2001b):

“Rijkswaterstaat streeft naar samenhangende maatregelenpakketten, waarin meerdere functies met elkaar zijn verweven. Steeds vaker wordt een gebiedsgerichte aanpak gevolgd, in gedeelde verantwoordelijkheid met regionale beheerders en belangengroeperingen. (...) De waterbeheerder zal zich daarom steeds actiever opstellen op het gebied van ruimtelijke ordening. (...) Recreatie is geen sluitstuk in de prioritering maar een vanzelfsprekend onderdeel van integraal waterbeheer. Bij herstel en inrichting van watersystemen en bij nieuwe werken worden de belangen van waterrecreatie meegenomen; in bepaalde gebieden neemt Rijkswaterstaat initiatief voor maatregelen ten behoeve van deze functie. (...)”

Het BPRW geeft daarbij aan hoe de regionale directies van de Rijkswaterstaat vorm aan de waterrecreatie kunnen geven:

“(...) De regionale directies inventariseren in overleg met belanghebbenden (provincies, LNV-directies, gemeenten, waterschappen en recreatie-organisaties) de wensen en knelpunten ten aanzien van waterrecreatie en stellen een kansenkaart op. Op deze wijze kan in de planvorming rekening gehouden worden met de functie recreatie. (...)”

Het fenomeen waterrecreatie en de vertaling hiervan in de regionale Beheersplannen is niet nieuw voor de regionale directies. Recreatie zal echter meer dan voorheen onderdeel zijn van het afwegingskader binnen het integraal waterbeheer. Bij herstel en inrichting van watersystemen en nieuwe werken worden de belangen van de waterrecreatie meegenomen en in sommige gebieden neemt Rijkswaterstaat initiatief voor maatregelen ten behoeve van deze functie.

Waterrecreatie omvat alle vormen van recreatie in, op en langs het water. In het BPRW wordt de volgende indeling gehanteerd:

- transportvaart: toervaart met (kajuit)motorboot en –zeilboot;
- lokale recreatievaart: kajuit- of open motorboot, kajuit- of open zeilboot, waterscooters, waterskiën, waterschansspringen, surfen, kanoën en roeien;
- zwemwater: zwemmen, pootje baden, snorkelen en duiken;
- oeverrecreatie: dagverblijf, wandelen en fietsen langs de oever;
- sportvissen: vissen aan de oever en wadend, vissen vanaf de boot;
- verblijfsrecreatie aan of op het water (in aanvulling op het BPRW).

Hierbij gaat het zowel om het gebruik van het water als transportmiddel, om in te zwemmen, etc, als om de harde voorzieningen op of nabij het water. De afweging van waterrecreatie versus andere functies (bijvoorbeeld natuur, landbouw of woningbouw) vindt plaats in het ruimtelijk beleid van het Rijk, provincies en gemeenten. De Rijkswaterstaat geeft hierin haar inbreng vanuit het integraal waterbeheer.

1.3. Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt het instrument waterrecreatiekansenkaart beschreven aan de hand van verhelderende schema's. Hoofdstuk 3 vormt de opstap voor de waterrecreatiekansenkaart voor Limburg. In hoofdstuk 4 is een schema opgenomen van het krachtenveld tussen de 'spelers' uit het waterrecreatieveld in Limburg. Om een beeld te krijgen van de opvattingen 'in het veld' zijn een aantal vertegenwoordigers van deze spelers geïnterviewd. De samenvatting hiervan treft u aan in paragraaf 4.2.1. In hoofdstuk 5 is het vigerend beleid beschreven en zijn de hoofdlijnen hiervan weergegeven in een waterrecreatiebeleidskaart.

Naast de verschillende visies op recreatie van de verschillende partijen en weergave van de kernpunten uit het Beheerplan Nat zijn de trends in recreatie en toerisme op het gebied van water beschreven, deels toegespitst op de Limburgse situatie.

Hoofdstuk 6 geeft de wensen weer zoals die tijdens de inventarisatie en de workshop eind juni naar voren zijn gekomen. In hoofdstuk 7 vindt de formulering plaats van de afwegingscriteria en worden de wensen, omschreven in hoofdstuk 6 en de bijlagen, beoordeeld.

Daarnaast zijn in de bijlagen een begrippenlijst, het beleidskader, een literatuurlijst, een wensenlijst met beoordeling en een toelichting op de toepassing van GIS opgenomen.

2. De Waterrecreatiekansenkaart

2.1. Het instrument waterrecreatiekansenkaart

Een instrument als een waterrecreatiekansenkaart kan de regionale directies enerzijds helpen om inzicht te krijgen in waar in hun regio aandacht aan waterrecreatie gegeven kan worden, anderzijds kan het dienen als communicatiemiddel met de partners van Rijkswaterstaat.

Op landelijk niveau wordt een instrument voor de waterrecreatiekansenkaart ontwikkeld die de regionale directies een handvat geeft om de wrkk voor hun directie uit te werken.

Een waterrecreatiekansenkaart (wrkk) is gericht op de afstemming tussen waterbeheer en waterrecreatie (vanuit het oogpunt van de waterbeheerder) én moet leiden tot versterking van de inhoudelijke inbreng van de waterrecreatie in de planvorming in het waterbeheerplan, structuurvisies, het streekplan en andere relevante (ruimtelijke) plannen. De waterrecreatiekansenkaart is een sectorale kaart: de kansen voor waterrecreatie – gedefinieerd vanuit de beheerstaken van RWS - worden hierop weergegeven zonder dat integrale afweging heeft plaatsgevonden. Integrale afweging zal plaats moeten vinden in plannen als het waterbeheerplan en streekplan en zal door de daartoe bevoegde partijen (als provincie en waterschap) moeten worden uitgewerkt. Met de waterrecreatiekansenkaart wordt derhalve zowel een inhoudelijk als strategisch doel nagestreefd. Naast het gebruik als planningshulpmiddel, toetsingskader en informatiebron in de planvorming van het waterbeheersplan zal de waterrecreatiekansenkaart ook als communicatiemiddel voor provincie, gemeenten, recreatie-organisaties, terreinbeheerders, regionale waterbeheerders en andere belangengroeperingen functioneren.

Voor de directie Limburg geldt dat haar deel van het beheersgebied inzet is voor deze pilotstudie. Directie Limburg heeft zelf behoefte aan een instrument om de waterrecreatie een plek te geven binnen het BPN, in reactie op het ad-hoc beleid dat tot nu toe gevoerd werd. Andere aanleidingen vormen de wens om met één gezicht naar buiten toe te treden en met (het traject van) de waterrecreatiekansenkaart een communicatiemiddel in handen te krijgen. Daarnaast gebeurt er op recreatief gebied heel veel binnen de regio van de directie Limburg, dat deels is vastgelegd in regionale visies vanuit de sector en belanghebbenden, zoals de visie "Recreëren in een dijk van een landschap". Voor de directie Limburg biedt het kader van de waterrecreatiekansenkaart nu een uitgelezen kans om daarmee te komen tot beleid en de acties vorm te geven die daaraan verbonden kunnen worden.

2.2. De WRKK in een integraal BPN

In het Beheerplan Nat 2000 (BPN) staan 3 hoofddoelstellingen geformuleerd voor een integraal waterbeheer:

- het waarborgen van de veiligheid;
- het zorgen voor bereikbaarheid over het water;
- het zorgdragen voor de leefbaarheid (omgevingskwaliteit en schoon water).

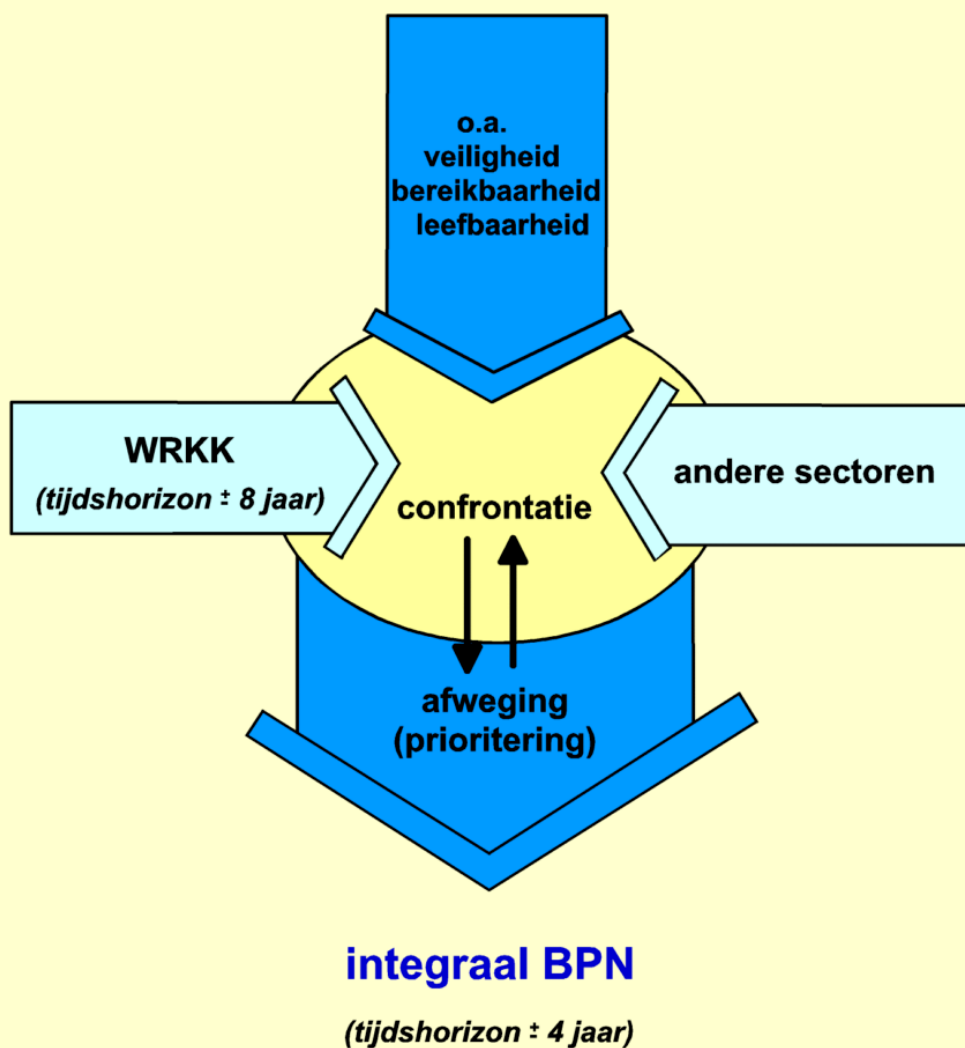
Daarnaast worden functies onderscheiden die het water kan vervullen, zoals 'natuur en milieu' of 'scheepvaart' waar nu als nieuwe functie de waterrecreatie aan is toegevoegd.

Kern van het integraal waterbeheer is dat alle functies in beginsel gelijkwaardig zijn. Dat neemt uiteraard niet weg dat een functie er in de prioritering lichter of zwaarder uit kan komen dan andere functies. Bepalend daarvoor zal zijn de mate waarin functionele belangen parallel lopen, synergie vertonen en de mate waarin budgettaire inspanningen zijn vereist.

Vanuit maatschappelijke betrokkenheid en draagvlakvorming is het van belang om de afzonderlijke functionele belangen in het afwegingsproces voor het integrale BPN een herkenbare en eigen plaats te geven.

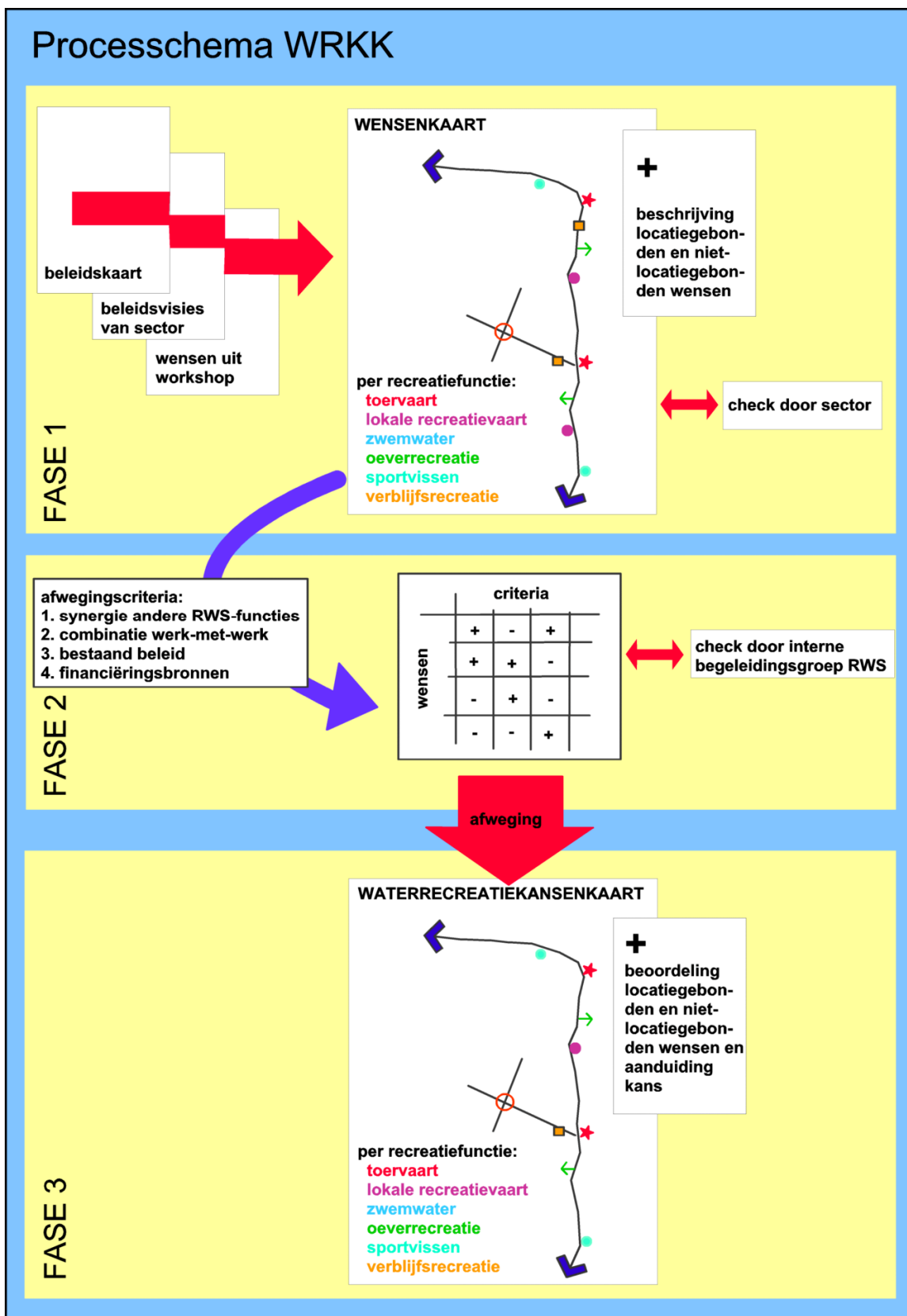
Voor de waterrecreatie is het geëigende instrument daarvoor de waterrecreatiekansenkaart. Het is daarmee niet alleen een functioneel instrument binnen de eigen afweging van de RWS maar het is daarmee tevens een middel tot communicatie over het sectorale belang binnen de integrale afweging. Zonder zo een expliciet instrument dreigen de afzonderlijke belangen onder te worden gesneeuwd door het integrale belang. Hoe de positie van de WRKK is ten opzichte van het BPN wordt duidelijk in afbeelding 1.

Processchema BPN

Afbeelding 1

Processchema WRKK

Afbeelding 2.

2.3. Het processchema voor de WRKK

Bij de ontwikkeling van een WRKK zijn voor de pilot de volgende stadia voorgesteld (zie afbeelding 2. Processchema WRKK).

Fase 1. Inventarisatie van wensen

Stap 1: Beleidskaart

De huidige situatie op het gebied van waterrecreatie, zowel fysiek als beleidsmatig, wordt in deze eerste stap beschreven aan de hand van duidelijke systeemcategorieën en onderscheiden ruimtelijke zones. Bijvoorbeeld in de zes waterrecreatiefuncties: toervaart, lokale recreatievaart, zwemwater, oeverrecreatie, sportvissen en verblijfsrecreatie. Voor zover relevant voor het gebruik¹ (in brede zin) van de rijkswateren en voorzieningen binnen de directie wordt de (water)recreatie “verder het land op” onderzocht, zodat synergiekansen niet over het hoofd worden gezien. Dit ook gezien vanuit het oogpunt dat de koppeling tussen land- en wateractiviteiten steeds belangrijker wordt. Verder zal ook aandacht moeten worden besteed aan de evidente knelpunten in het actuele gebruik en beheer van de rijkswateren voor de waterrecreatie.

Stap 2: Beleidsvisies

Vervolgens zal worden geïnventariseerd welke trends er zich aftekenen binnen de sector voor wat betreft toekomstige ontwikkelingen en mogelijke gebruikseisen en wensen die daaruit voortkomen. Zo heeft bijvoorbeeld de ontwikkeling dat steeds meer recreanten een koppeling wensen tussen ‘wateractiviteiten’ en ‘landactiviteiten’ een duidelijke ruimtelijke (bijvoorbeeld nieuwe fiets- en wandelpaden) en organisatorische weerslag (bebording, etc.).

Vervolgens wordt onderzocht welke visies er zijn op de waterrecreatie (vanuit de waterrecreatiesector) binnen het plangebied, in dit geval de directie Limburg. Ook worden de “meeliftkansen” benoemd, die zich aanbieden uit werk-met-werk projecten, zoals bijvoorbeeld Ruimte voor de Rivier.

Stap 3: Wensen op tafel (in workshop)

In deze stap ligt het initiatief bij de directie om bovenstaande punten boven water te krijgen. Aan de sector wordt om input gevraagd bij de analyse van de recente visies van de afzonderlijke vertegenwoordigers van de waterrecreatiesector.

Door middel van een workshop met vertegenwoordigers van de waterrecreatiesector en betrokken overheden kan op een goede manier en in beknopte tijd de gewenste informatie voor deze stap op tafel komen.

Enkele aandachtspunten die daarbij gelden zijn:

De samenstelling van de deelnemers moet een goede afspiegeling zijn van het gehele werkveld van de recreatiesector. Daarbij kan een actorenschema als handvat worden gebruikt. In hoofdstuk 4 is dit schema voor de limburgse situatie uitgewerkt.

¹

Hierbij gaat het zowel om het gebruik van het water als transportmiddel, om in te zwemmen, etc, als om de harde voorzieningen op of nabij het water.

Met het oog op het netwerk en de onderlinge afhankelijkheid van partijen moet de overheid in voldoende mate en met de juiste mensen (die mensen die in de praktijk het contact onderhouden met de belanghebbenden uit de recreatiesector) deelnemen. RWS gaat er vanuit dat de 'ongeorganiseerden' worden vertegenwoordigd door overheden en belangenorganisaties.

Van te voren de deelnemers attent maken op een goede voorbereiding door alvast over de wensen na te denken, effectueert de workshop. Het benadrukken van het onderscheid tussen wens en kans is daarbij cruciaal. Doelstelling van de workshop is om zo veel mogelijk (relevante) wensen vanuit de sector boven water te krijgen, waarbij alle deelnemers zo goed mogelijk aan bod komen. Gewezen moet worden op het feit dat er zowel locatiegebonden (op kaart weer te geven) en niet-locatiegebonden wensen kunnen zijn.

Na afloop een verslag van de workshop toesturen aan de deelnemers en overige personen die uitgenodigd maar niet aanwezig waren vormt een belangrijke bijdrage aan netwerk- en draagvlakvorming. Tevens biedt dit de gelegenheid om daarin tevens uit te nodigen om aanvullende wensen in te brengen of correcties aan te geven.

Stap 4

In een Wensenkaart kunnen voorgaande inzichten worden samengevat, waarbij overigens ook conflicterende belangen (bijvoorbeeld extensieve versus intensieve gebruikswensen in een en dezelfde zone) in beeld kunnen worden gebracht.

Bij de opstelling van een wensenkaart is het handig om de wensen te ordenen per recreatiefunctie, waardoor een overzicht verkregen wordt van het pakket aan wensen per recreatiefunctie en gericht overleg daarover mogelijk is. Elke sector kan op de kaart bijvoorbeeld een kleur toegekend krijgen, vergelijkbaar met de workshop, waardoor het tevens in het totaaloverzicht duidelijk wordt van welke partij de wens afkomstig is.

Resultaat van deze stap is de wensenkaart (met locatiegebonden wensen) in combinatie met een tabel met niet-locatiegebonden wensen en geeft in principe een beeld van alle relevante (niet te gedetailleerde) wensen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat deze ook daadwerkelijk op de Waterrecreatiekansenkaart terecht komen. Daarin is de volgende stap beslissend.

Fase 2. Afweging

Stap 5

In deze stap wordt aan de hand van de volgende afwegingscriteria een selectie gemaakt uit de wensen die voortgekomen zijn uit voorgaande stappen:

- Levert de wens synergie of een conflict op met andere RWS-functies;
- Bestaan er combinatiemogelijkheden voor werk-met-werk;
- Valt de wens binnen bestaand beleid;
- Zijn er budgetten vanuit de sector of andere bronnen beschikbaar.

Per wens wordt in een overzichtelijke tabel aangegeven of een wens voldoet aan het betreffende criterium, of er synergiekansen zijn, of er meekoppelingsmogelijkheden (werk met werk) zijn en of er budgetten ter beschikking staan. Zo kan bijvoorbeeld het bevaarbaar maken van de Grensmaas conflicteren met de ecologische functie van de Grensmaas. Dit wordt vermeld in de tabel.

Na een intern afwegingsproces binnen de directie wordt (door een interne begeleidingscommissie) bepaald welke wensen door de RWS als kans worden gezien. Aannemelijk is dat er verschillende soorten kansen zijn. Kansen waar RWS primair verantwoordelijk voor is, kansen die een bepaalde prioriteit hebben, door werk-met-werk te realiseren of kansen die door anderen geïnitieerd worden.

Fase 3: Opstellen van de Waterrecreatiekansenkaart

Stap 6

Na dit proces worden de als kans omschreven wensen op de waterrecreatiekansenkaart verbeeld en beschreven. De locatiegebonden wensen worden voor zover mogelijk afgebeeld, bijvoorbeeld aan de hand van vlakken en symbolen en de niet-locatiegebonden wensen worden in een tabel weergegeven. De wensen die niet op de waterrecreatiekansenkaart terecht komen, worden niet vergeten maar blijven op de wensenlijst staan en maken mogelijk een kans in een later stadium of via een ander traject. Ook kunnen daarvoor in overleg met de sector alternatieven voor bedacht worden, bijvoorbeeld door het buiten het winterbed te situeren. Het resultaat van het voorgaande proces is de zogenaamde WRKK, die een tijdshorizon heeft van acht jaar, de periode die in de Ruimtelijke Ordening geldt als korte-middellange termijn. Deze periode omvat tevens twee BPN-procedures.

2.4. Toepassing van GIS

In het kader van deze studie zijn de mogelijkheden van de toepassing van GIS (Geografische Informatiesystemen) onderzocht. GIS is een gereedschap dat in de ruimtelijke ordening veel wordt gebruikt bij het doorgronden van ruimtelijke vraagstukken.

In bijlage 5 worden de verschillende mogelijkheden toegelicht. In de pilot voor directie Limburg is GIS toegepast als (ondersteunend) presentatiemiddel voor verschillende kaarten. De analyses zijn handmatig uitgevoerd.

3. Op weg naar een waterrecreatiekansenkaart Limburg

Tijdens het proces van het opstellen van een waterrecreatiekansenkaart voor de directie Limburg is het van belang om inzicht te krijgen in wat er speelt op het gebied van waterrecreatie. Voor zover van toepassing op de directie Limburg wordt het nationale niveau daar in meegenomen.

Het opstellen van een Waterrecreatiekansenkaart kan en wil Rijkswaterstaat niet alleen doen, ondanks dat het feit dat het een instrument van RWS betreft. Het is van het grootste belang dat alle belangrijke 'spelers' uit het waterrecreatieveld hierbij worden betrokken. De visies van de verschillende instanties en belanghebbende partijen worden daarom in het kort op een rij gezet.

Recreatienetwerk

Een belangrijk onderdeel vormt het organiseren van een recreatienetwerk, bestaande uit vertegenwoordigers van de directie Limburg en externe recreatievertegenwoordigers. Daartoe is als start een aantal interviews gehouden met sleutelpersonen danwel -organisaties verdeeld over het gehele 'werkveld' waar RWS directie Limburg mee te maken heeft op het vlak van (water)recreatie.

De opbouw van het recreatienetwerk is vervolgens voortgezet, onder andere door middel van het organiseren van een workshop op 25 juni jl.

Naar aanleiding van de workshop is een aantal conclusies over de aanpak en opzet geformuleerd. Deze zijn in deelproject 1A en in de handreiking verwerkt. Een belangrijke conclusie, ook van toepassing voor de Limburgse pilot is de volgende:

Tijdens deze workshop zijn de resultaten van de eerste verkenningen gepresenteerd en stonden de verschillende visies en wensen van de betrokken partijen centraal. De behoefte aan een recreatienetwerk, als belangrijke bron van informatie over de wensen binnen de sector en een gewenste onderlinge afweging daartussen, is tijdens de workshop aangetoond. Van belang is dat ofwel het slapende recreatienetwerk (in een andere vorm) weer wordt opgestart, of dat een nieuwe in het leven wordt geroepen.

Afbakening studiegebied

Een vroegtijdige en heldere afbakening van het plangebied is van groot belang voor het verloop van het proces. Tijdens het doorlopen van de eerste stappen voor het opstellen van een waterrecreatiekansenkaart voor de directie Limburg is gebleken dat een kanskaart voor het gehele beheersgebied van de directie Limburg binnen deze pilot geen haalbare kaart is. Dit heeft meerdere redenen, waarvan enkele praktisch van aard zijn. Allereerst gaat het om de 'behapbaarheid'. Als alle belanghebbenden binnen het totale beheersgebied, inclusief gemeenten, in het gehele proces mee moeten draaien dan kan dat onnodig vertragend (voor deze pilot) gaan werken. Een opsplitsing in deelgebieden heeft de voorkeur, waardoor gebiedsgericht te werk kan worden gegaan, waarbij de relevante partijen aan tafel zitten.

Afbakening van het studiegebied is bepalend voor de opbouw van het recreatienetwerk.

Daarnaast vallen binnen de grenzen van het beheergebied van RWS Directie Limburg drie provincies. Verschillen in beleidscategorieën en (digitale) beschikbaarheid van informatie maken het lastig om zonder interpretatie beleidskaarten op te stellen. Mede op basis van deze argumenten is binnen deze pilot gekozen voor het beheersgebied van de directie Limburg, dat binnen de grenzen van de provincie Limburg ligt.

Afbeelding 3. Krachtenveld

4. Actoren in Limburg

4.1. Krachtenveld

Bij de waterrecreatie in Limburg zijn een veelheid van instanties en belanghebbenden betrokken die naar hun specifieke interesses en verantwoordelijkheden kunnen worden samengevat in een viertal onderscheiden **Rollen** (zie afbeelding 3. Krachtenveld). Het schema is een denkmodel om alle actoren in beeld te krijgen, opgesteld vanuit het oogpunt van Rijkswaterstaat.

Het **beleid** is op nationaal niveau ondergebracht bij een viertal ministeries waarin LNV geldt als het ministerie dat primaire verantwoordelijkheid draagt voor de sector watersportrecreatie. Op provinciaal niveau ligt die verantwoordelijkheid bij de provincie Limburg.

De **uitvoering** van het beleid voor de rijkswateren, relevant voor deze pilot, is toevertrouwd aan de directie Limburg. Daarnaast zijn er andere waterbeheerders zoals gemeenten, waterschappen en particulieren die ook uitvoeringsverantwoordelijkheid dragen, soms in combinatie met een rol als **aanbieder** van waterrecreatiefaciliteiten. De particuliere aanbieders van waterrecreatie zijn overwegend vertegenwoordigd in de HISWA.

De **gebruikers** van de waterrecreatie zijn zowel functioneel (bijvoorbeeld roeiverenigingen, sportvissers, etc) als overkoepelend georganiseerd (bijvoorbeeld het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond).

Een alfabetisch overzicht van de meest belangrijke actoren in het krachtenveld en gebruikte afkortingen is te vinden in bijlage 1 van deze rapportage.

4.2. Opvattingen in 't veld

Als start voor het organiseren van een recreatienetwerk is een aantal interviews gehouden met sleutelpersonen danwel -organisaties waar RWS directie Limburg mee te maken heeft op het vlak van (water)recreatie. De interviews zijn gehouden door dhr. R. Vrolijk van Projectbureau Vrolijk, Breda.

Hierna volgt een samenvatting van de interviews met RWS directie Limburg, provincie Limburg, gemeente Maastricht, gemeente Arcen en Velden, HISWA-vereniging, Watersportberaad, Staatsbosbeheer (SBB), WSC Koeweide en Stichting Samenwerkingsverband Maasplassen.

De vragen, zoals die gesteld zijn, worden in hoofdkopjes weergegeven.

4.2.1. *Algemeen beeld en samenvatting*

Betrokkenheid bij waterrecreatie

De geïnterviewden zijn allemaal op verschillende manieren betrokken bij de ontwikkeling van waterrecreatie en bij het beheer van gebieden.

Huidige relatie RWS, goede en slechte punten

RWS kent men vooral als vergunningverlener. Voor SBB geldt tevens een gezamenlijke beheersaanpak voor oevers en water. In enkele gevallen is RWS met geïnterviewde betrokken bij grote projecten.

Goede punten in de samenwerking met RWS zijn vooral de kennis van de bestaande situatie bij de dienstkringen, en de wijze waarop grote projecten voortvarend worden aangepakt. Verbetering verdient de houding die RWS heeft bij de uitvoering van met name de beleidslijn Ruimte voor de Rivier. Men heeft, naar de mening van de geïnterviewden, onvoldoende oog voor het belang van de waterrecreatie en voor de situatie in de praktijk.

Het beeld wordt vanuit RWS deels onderschreven, maar ook genuanceerd. RWS is sterk aan het veranderen, er ontstaat een meer open houding en er ontstaat meer oog voor waterrecreatie. Bovendien wordt aangegeven dat men op basis van (landelijk en europees) beleid niet anders kan (communicatie).

Verwachtingen van RWS

Als belangrijkste verwacht de sector van RWS een open, communicatieve houding met (meer) oog voor de belangen van de waterrecreatie. Dit moet zich met name vertalen in een soepele en meedenkende houding bij uitvoering van de beleidslijn Ruimte voor de Rivier.

Een initieërende rol voor RWS ziet men wel zitten, mits in goede afstemming met anderen. Daarnaast zou RWS zich kunnen richten op veiligheid van scheepvaart, goede voorlichting en beheer van oevers. Ook een goede en waterrecreatievriendelijke bediening van bruggen en sluizen is van groot belang.

Behoeft aan een instrument voor RWS, en wat dan?

Op zich vindt iedereen het belangrijk dat RWS met behulp van een eigen instrument de waterrecreatie mede op de agenda zet. Soms wil men deze dan vooral zien als hulpmiddel om bij problemen RWS aan te spreken op haar eigen voornemens, en in andere gevallen ziet men het als een bijdrage

aan integraal denken en een erkenning van de functie waterrecreatie. Belangrijk uitgangspunt moet zijn 'met elkaar'. Er bestaat geen behoefte aan een dictaat van RWS.

Het instrument zou als belangrijkste onderwerp moeten hebben 'hoe om te gaan met elkaar en met de beleidslijn' en een reden kunnen zijn om nog eens naar de beleidslijn te kijken. Het belang van de waterrecreatie moet goed in beeld komen en zou tevens inzicht moeten geven in de toekomst van waterrecreatie (marktontwikkelingen). De WRKK moet daar een antwoord op geven. Dat geldt evenzeer voor de bestaande regiovisies, die al veel houvast geven, maar waarover RWS nog geen uitspraak heeft gedaan. Er bestaat geen behoefte aan een blauwdruk voor de natte omgeving, maar wel aan een methode om belangen te wegen en in te passen. Het moet op hoofdlijnen duidelijk worden wat waar kan. De visie zou antwoord moeten geven op de koersen die in regionale toeristische visies zijn uitgezet. De WRKK moet zich beperken tot de taken van RWS, en moet geen nieuw ruimtelijk indelingsplan zijn. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de provincie. Daarnaast is het van belang om in te gaan op hoe om te gaan met elkaar. Mogelijk dat dit inzichtelijk kan worden gemaakt aan de hand van een beslisboom. Transparantie is daarbij een vereiste.

Kansen voor waterrecreatie in Limburg:

De meeste organisaties zijn betrokken geweest bij diverse regionale ontwikkelingsplannen. Hierin staan de belangrijkste kansen verwoord. De groei van de waterrecreatie wordt als belangrijke kans gezien, gecombineerd met natuurschoon, stadjes en dorpjes aan het water en een grote watervariatie. De economische impact zal verder toenemen. Voor het goed benutten van deze kwaliteiten is een vitale sector een randvoorwaarde. In het rapport "Economische effectenrapportage De Gouden Ham" wordt beschreven dat voor de Gouden Ham blijkt dat er voldoende geld is maar dat bepaalde nieuwe investeringen niet mogelijk blijken of uitgesteld worden door externe factoren, waaronder de beleidslijn Ruimte voor de rivier. Of deze trend representatief is voor het gehele gebied waarvoor de beleidslijn geldt, wordt hieruit niet duidelijk. Voor het gebied van Waal, Nederrijn en IJssel wordt dit tevens geconstateerd in de rapportage "Ruimte voor de rivier: Economische Effectenrapportage Waal, Nederrijn & IJssel".

Allianties, partners en mogelijkheden tot samenwerking.

Alle geïnterviewden onderschrijven de wenselijkheid om in een brede samenstelling na te denken over waterrecreatie. Hiervoor zijn in meer of mindere mate al bundelingen van belangen gestart. Natuur en recreatie weten elkaar al goed te vinden, en bij formulering van beleid ondersteunen zij overheden actief. RWS zou, in het licht van haar (rijkswater-)beheertaken, een goede en belangrijke aanvulling zijn. Noodzakelijk volgens diverse geïnterviewden. RWS zou daarbij niet het initiatief moeten hebben maar op basis van gelijkwaardigheid aan moeten schuiven. Meedenkend en open zijn daarbij een veel genoemde kernbegrippen.

Iedereen is bereid met RWS mee te denken over de waterrecreatiekansen, en wil graag hiervoor een start maken in de workshop.

4.2.2. Conclusies

Op basis van de gehouden interviews bestaat er overeenstemming over:

Betrokkenheid bij waterrecreatie:

- RWS is een belangrijkere en onmisbare partner voor waterrecreatie.
- RWS moet als partner aansluiten.
- RWS moet actiever deelnemen aan beleidsvorming elders, met mandaat.
- RWS moet bij initiatieven al in een vroegtijdig stadium betrokken worden.

Huidige relatie met RWS en verwachtingen:

- De belanghebbenden zijn bereid actief mee te denken.
- Er is binnen RWS veel kennis beschikbaar.
- De kennis zou ingezet moeten worden om te zoeken naar oplossingen.

Hoe wordt tegen een WRKK aangekeken:

- Het is een goede zaak dat RWS oog heeft voor waterrecreatie.
- Het is een goede zaak dat RWS haar beleid wil verwoorden in een WRKK.
- Deze WRKK moet inzicht geven in wat waar kan, zonder te veel een blauwdruk te zijn.
- Het eerder gemaakte regiobeleid en het POL zijn uitstekende startpunten.
- Een toets van RWS op deze visies moet de ruimte aangeven.

Ideeën:

- Er moet een beslisboom komen waarlangs beleid en initiatieven worden besproken.
- De beslissingen moeten transparant zijn op basis van criteria.
- Daar waar RWS verschillende rollen vervult, moet zij die duidelijk communiceren.
- Het beleid moet ook inzicht geven in hoe met elkaar om te gaan.

Overige punten:

- De beleidslijn wordt strak gehanteerd.
- Te verwachten problemen moeten zijn opgelost alvorens de formele rondes te maken.

Een reactie op de gesignaleerde problemen van de sector met de beleidslijn ruimte voor de rivier wordt via een apart spoor binnen de directie Limburg en buiten deze pilotstudie om verder opgepakt.

5. Verkenning directie Limburg

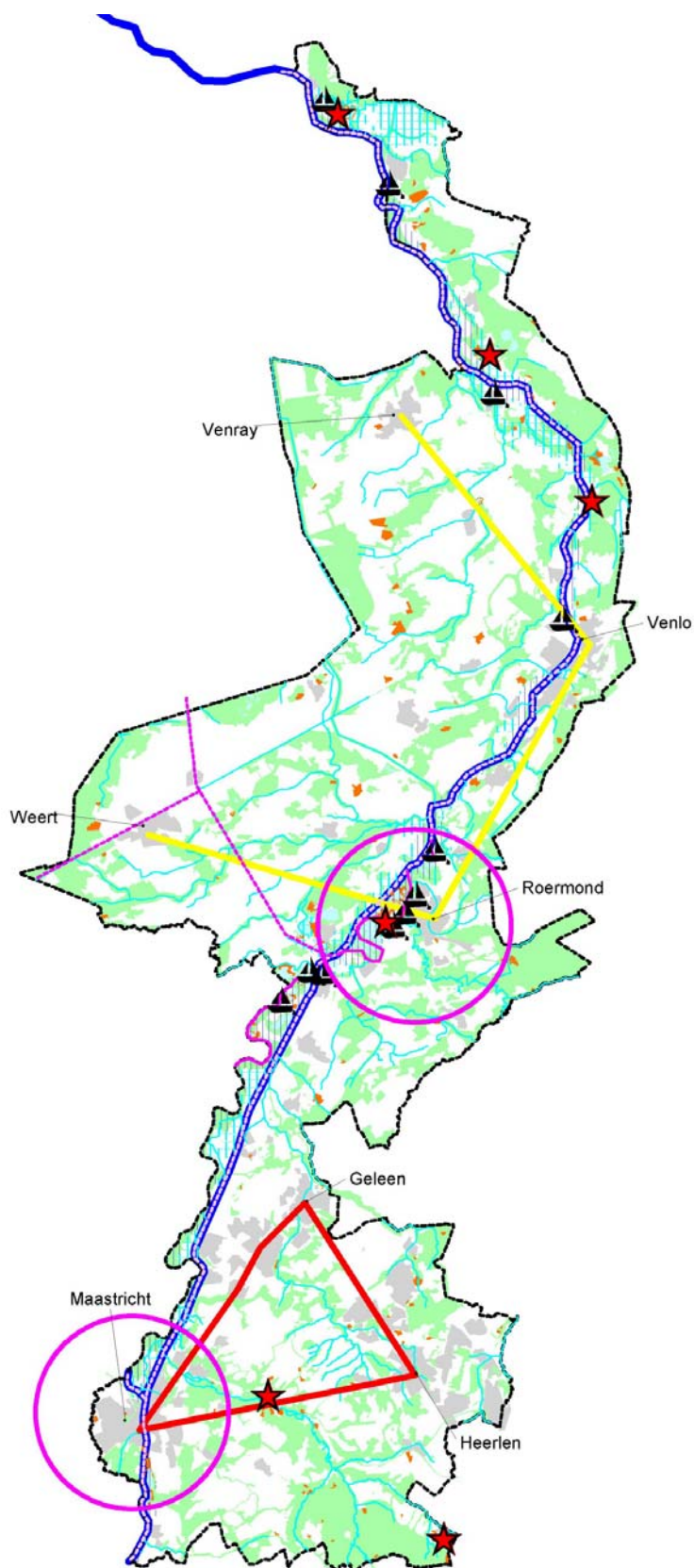
In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie beschreven en in kaart gebracht. Eerst wordt ingegaan op RWS directie Limburg, hoe kreeg waterrecreatie in het verleden een plek binnen deze organisatie en wat staat in het Beheerplan Nat. Daarna worden de hoofdlijnen van het beleidskader in de provincie Limburg beschreven. In de laatste paragrafen wordt ingegaan op het begrip recreatie en de huidige trends in de waterrecreatie, wat kan de directie Limburg wat dat betreft verwachten?

5.1. Waterrecreatie en Directie Limburg

Binnen het beheergebied van Directie Limburg is relatief veel water te vinden: De Maas, het Julianakanaal, het Lateraalkanaal, het Maas-Waalkanaal, de Midden-Limburgse Kanalen en de Maasplassen. Vooral op de Maas en de Maasplassen komt veel recreatie voor. In het verleden beperkte de aandacht van Directie Limburg met betrekking tot de waterrecreatie zich tot vergunningverlening en een visie op de vaste ligplaatsen langs en in de buurt van de vaarwegen. Waterrecreatie is een zaak van de provincie en het ministerie van LNV, zo werd geredeneerd. Inmiddels heeft er een omslag in het denken ten aanzien van waterrecreatie plaatsgevonden: de waterrecreant maakt gebruik van de rijksvaarwegen, waterrecreatie is dus een volwaardige functie van die vaarwegen. Vanuit die gedachte is bij Directie Limburg als beheerder van de rijksvaarwegen in Limburg de behoefte ontstaan aan een instrument om de waterrecreatie op de juiste manier mee te nemen in het proces: Waar gaan we naar toe met de waterrecreant?

De voormalige rol van Rijkswaterstaat Directie Limburg is ook terug te vinden in de plaats die waterrecreatie in het Beheer Plan Nat (BPN) inneemt. Waterrecreatie is benoemd als functie maar heeft geen hoge prioriteit. Dat betekent concreet dat beheermaatregelen ten behoeve van de functie waterrecreatie ondergeschikt zijn aan beheermaatregelen van bepaalde andere functies en dat er bij een tekort aan budget voorrang wordt gegeven aan functies met een hogere prioriteit. Door de WRKK in te brengen in het BPN-traject, krijgt de recreatie nu de aandacht die het verdient.

Ten behoeve van de opstelling van de WRKK is een commissie samengesteld waarin ook een aantal vertegenwoordigers van verschillende afdelingen (ANP, ANW en natte dienstkringen) van Directie Limburg zitten om de relatie met andere beleidsonderwerpen (scheepvaart, ecologie, waterkwaliteit etc) te waarborgen.

Afbeelding 4

Het deelproduct waterrecreatie valt onder het product Richtlijnen B&O, deelprogramma Voorbereiding Beheer Maas, programma Vaarbeheer en vaarwegen.

5.2. Beheerplan Nat directie Limburg

Het BPN bestaat uit een beleidsmatig deel (wat gewenst is), welke geldt voor 5 jaar, en een uitvoeringsgericht deel (wat gedaan wordt) welke jaarlijks wordt bijgesteld. Het BPN geeft daarmee een overzicht van de integrale beheersactiviteiten, zoals het verlenen van vergunningen, het adviseren over streek- en bestemmingsplannen en de zorg voor een vlotte en veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer. Het BPN heeft geen wettelijke status, maar is een intern werkdocument van RWS directie Limburg, derden kunnen aan het beheerplan geen rechten en/of verplichtingen ontleen.

RWS directie Limburg beheert de Maas van Eijsden tot Ammerzoden en een aantal kanalen. Het beheersgebied is opgedeeld in acht watersystemen. In het BPN staat voor elk watersysteemdeel beschreven wat het regionaal beleid is en welke functie-eisen (en maatregelen) daaruit voortvloeien. De functies met betrekking tot de recreatie: recreatievaart, oeverrecreatie, zwemwater en sportvisserij zijn in het BPN niet uitgewerkt. Doel is om jaarlijks een aantal functies toe te voegen, zodat een compleet en integraal BPN ontstaat.

5.3. Vigerend beleid

Het vigerende beleid van het rijk (Vijfde Nota, BRTN 2000) en de provincie Limburg (POL) dat relevant is voor de waterrecreatie staat aangegeven op de beleidskaart (zie afbeelding 4). Dit beleid is uitgangspunt, hier dient RWS rekening mee te houden. De planelementen van de beleidskaart dienen als basis voor de afweging tussen de planelementen en de keuze voor de onderdelen die opgenomen kunnen worden in de waterrecreatiekansenkaart. Hieronder volgen de aandachtspunten ingegeven door verschillende beleidsstukken. In bijlage 2 staan de korte samenvattingen van deze stukken.

(Inter)nationaal beleid

Het thema 'ruimte voor water' leeft sterk onder de beleidsmakers. In Limburg werkt dit onder andere door in de beleidsbeslissing 'ruimte voor de rivier', welke beperkingen oplegt aan nieuwe en bestaande activiteiten rondom de rivier om het doorstroomprofiel en de bergingscapaciteit niet verder te verkleinen.

Directie Limburg ligt temidden van een groene (deels heuvelachtige) omgeving. Deze omgeving wordt beschermd door het beleid van de Ecologische Hoofdstructuur (SGR2), het nationaal landschap Limburgs Heuvelland en de Vogel- en Habitatrichtlijn (Europees beleid).

Limburg staat onder sterke stedelijke druk. In de provincie is een nationaal stedelijk netwerk (VIJNO) aangewezen: Maastricht-Heerlen-Sittard en

Geleen, en regionaal stedelijk netwerk: Venray-Venlo-Roermond-Weert om de verstedelijking te geleiden.

Recreatie krijgt in het nationale beleid ook aandacht. Het Basisrecreatietoervaartnet (SGR2) dient vast te worden gelegd in streek- en bestemmingsplannen. Er zijn zoeklocaties aangewezen voor waterberging in combinatie met recreatie bij 's Hertogenbosch, Roermond en Maastricht (VIJNO-PKB3). Er wordt aandacht besteedt aan de kansen voor grensoverschrijdend toerisme (VIJNO-PKB3), het netwerk Kleine Waterrecreatie (TRAP), openbare toegankelijkheid van oevers (TRAP) en waterrecreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving (TRAP).

Provinciaal/regionaal beleid

De provincie (POL) werkt het beleid voor de Maas verder uit.

Voor de waterrecreatie zegt het POL het volgende. In het POL wordt Limburg verdeeld in 4 toeristische regio's, elke regio stelt, samen met de provincie, een visie op. Naast een ruimtelijk beleid dat de noodzakelijke dynamiek mogelijk maakt vormt versterking van de organisatie van de toerisme- en recreatiesector de doelstelling.

De provinciale speerpunten toerisme worden gekenmerkt door een sterke concentratie van toeristisch-recreatieve voorzieningen, die een zeer belangrijk rol vervullen binnen het TR-product van de betreffende regio. De provincie pleit bij het Rijk voor een flexibele toepassing van de beleidslijn 'ruimte voor de rivier' voor recreatiebedrijven in de provinciale speerpunten: aan de Maasplassen, het Leukermeer en de Mookerplas. Daarnaast vindt de provincie dat voorzieningen voor de recreatievaart aangemerkt moeten worden als riviergebonden functies.

Specifiek voor de Maas zijn twee streekplanuitwerkingen opgesteld door de projectorganisatie De Maaswerken: het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) Aanvulling Zandmaas en Grensmaas. De Maaswerken is een samenwerkingsverband van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, de provincie Limburg en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Uit de plannen komen de volgende hoofdlijnen naar voren: In de Peelhorst is vooral rivierverruiming nodig, in de Venlo- en Roerdalslenk daarnaast ook vergroting van de waterberging, in het Grensmaasgebied gaat het om stroomgeulverbreding en weerdverlaging.

De Ecologische Hoofdstructuur wordt verder versterkt door nieuwe natuurkernen te realiseren: rond de Heukelomsebeek, het gebied Lateraalkanaal-West en de Grensmaas.

Daarnaast wil de provincie de delfstofwinning concentreren en deze ten dienste laten staan van hoogwaterbestrijding, natuurontwikkeling, havenontwikkeling en recreatie. Voor recreatie en toerisme zijn het Maasdal en de Maasterrassen van groot belang, verblijfs- en dagrecreatieve voorzieningen dienen te worden verbeterd en oeversgebonden recreatie moet worden gestimuleerd. De Maasplassen krijgen een landschappelijke inpassing.

5.4. Het begrip recreatie

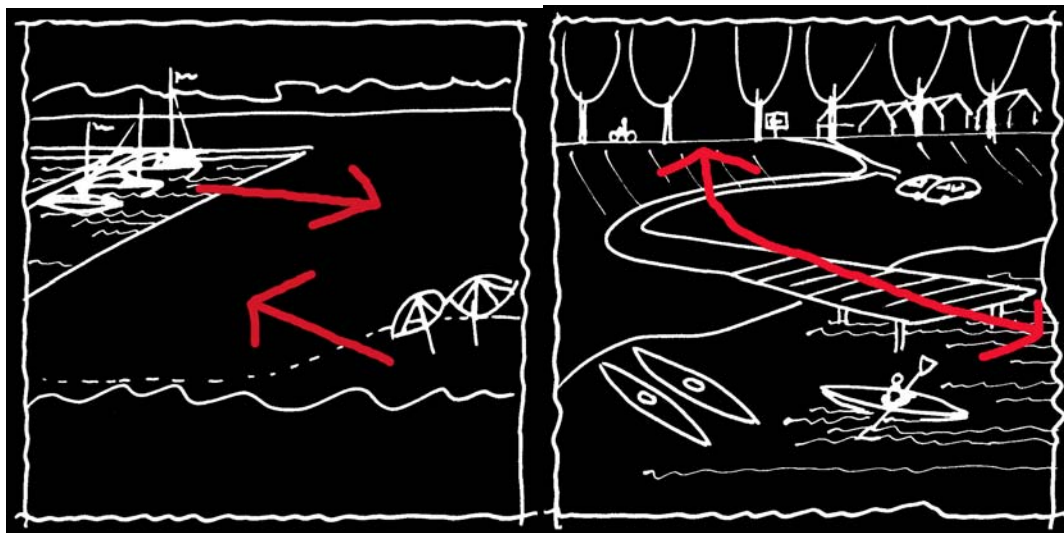
Voor het ontwikkelen van een waterrecreatiekansenkaart is de afbakening van de begrippen recreatie en toerisme van belang. Onderscheid kan worden gemaakt in activiteiten die op of in het water plaatsvinden (het feitelijk recreatief gebruik van water in de vorm van varen, vissen, zwemmen, etc.) en activiteiten die aan land plaatsvinden maar waarbij het water als 'decor' dienst doet. Daarbij valt te denken aan routerecreatie, strandbezoek, horecabezoek, etc. Hierbij speelt de intrinsieke waarde van water een belangrijke rol. De WRKK moet in het licht van de beheertaken van de rijkswaterstaat inspelen op beide recreatievormen. De onderlinge samenhang aandacht verdient veel aandacht, beide activiteiten versterken elkaar.

Dit geeft tegelijkertijd aan dat in bepaalde gevallen ook over de grenzen van het beheersgebied van de directie Limburg heen gekeken moet worden, om de juiste verbanden te leggen met bestaande recreatievoorzieningen en – vormen of kansen te benutten voor nieuwe.

Definitie waterrecreatie

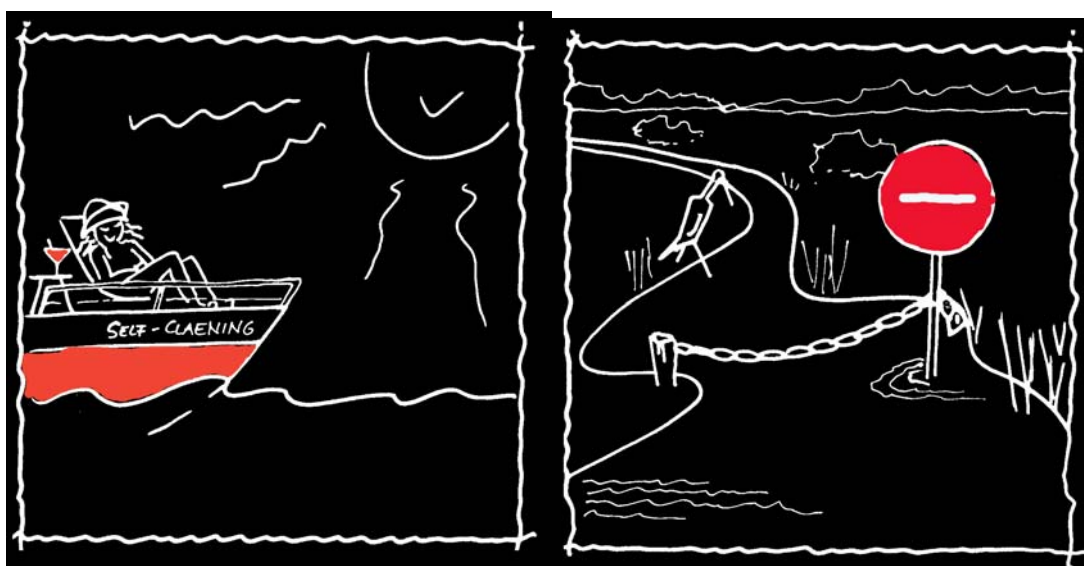
Waterrecreatie omvat alle vormen van recreatie in, op en langs het water. In het Beheersplan Rijkswateren 2001-2004 wordt de volgende indeling gehanteerd:

- transportvaart: toervaart met (kajuit)motorboot en –zeilboot;
- lokale recreatievaart: kajuit- of open motorboot, kajuit- of open zeilboot, waterscooters, waterskiën, waterschansspringen, surfen, kanoën en roeien;
- zwemwater: zwemmen, pootje baden, snorkelen en duiken;
- oeverrecreatie: dagverblijf, wandelen en fietsen langs de oever;
- sportvissen: vissen aan de oever en wadend, vissen vanaf de boot;
- verblijfsrecreatie aan of op het water (aanvullend op Beheerplan Natte infrastructuur).

Toenemend ruimtebeslag en intensivering

Combinaties land-wateractiviteiten

Hogere kwaliteitseisen

Stringentere regelgeving

Afbeelding 5. Trends in de recreatie

5.5. Trends

In het onderzoek 'De betekenis van water voor recreatie en toerisme in Nederland' van NRIT en RIKZ (2002) worden tevens de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie beschreven. Hierin wordt geconstateerd dat vanuit verschillende invalshoeken de toeristisch-recreatieve sector nog steeds in belang toeneemt, niet alleen in economische zin maar evenzeer in maatschappelijke zin. Daarnaast wordt de verwachting uitgesproken dat zich in kwantitatieve zin een stabilisering zal voordoen. In kwalitatieve zin zullen echter veranderingen gaan optreden.

De volgende trends en ontwikkelingen die worden gesignaleerd zijn voor de RWS als integraal waterbeheerder van belang (zie afbeelding 5):

1. Toenemend ruimtebeslag en intensivering:
 - Oeverrecreanten genereren in de toekomst een groter ruimtebeslag door de behoefte aan meer voorzieningen;
 - Toename recreatieve toervaart door gunstige inkomensontwikkelingen;
 - Groei van de waterrecreatievloot;
 - De druk op de kust vanaf land en zee neemt toe. De ruimtebehoefte vanuit het aspect veiligheid wordt belangrijker.
2. Combinaties land-wateractiviteiten worden belangrijker:
 - Toenemende belangstelling voor verblijfsrecreatieve projecten in combinatie met (kwalitatief hoogstaande) watersportvoorzieningen;
 - Vanuit demografische ontwikkeling geen sterke toename van sportvisserij, maar wel van sportduiken (in het buitenland). De belangstelling van jongeren voor watersport neemt af, tenzij deze gecombineerd wordt met andere recreatieve activiteiten;
 - Bij de recreatieve toervaart vormt het varen op zich steeds minder het hoofddoel. Het vormt een middel om van A naar B te gaan. De combinatie land-water activiteiten wordt steeds belangrijker, dit vereist goede aanlegplaatsen bij toeristische voorzieningen.
3. Hogere kwaliteitseisen:
 - Boten moeten steeds onderhoudsruimer worden;
 - Verschuiving naar grotere (luxere en exclusievere) schepen en hogere eisen aan comfort op en rondom de ligplaats. De helft van alle bestaande jachthavens heeft behoefte aan capaciteitsuitbreiding.
4. Stringentere regelgeving:
 - Milieuregelgeving, vaarbelastingen, infrastructurele knelpunten, ondieper worden van vaarwegen en het terugdringen van varen in natuurgebieden bedreigen de ontwikkeling van de watersport;
 - In de bedijkte riviergebieden speelt het aspect veiligheid tevens een steeds grotere rol bij de uitbreiding van voorzieningen aan/op de oever. In het Nationaal Verkeer en Vervoer Plan en de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening zijn daarvoor de zogenoemde 'vrijwaringszones' langs de hoofdinfrastructuur opgenomen.

WENSENKAART november 2002

LEGENDA

Toervaart

- ★ Speerpunt toervaart
- (K) Kernpunt toervaart
- (S) Steunpunt toervaart
- (Knooppunt)
- B← Versterken relatie met België
- ▲ Bevaarbaar maken Grensmaas
- ↔ Verbinding Grensmaas-Jul.kanaal
- + Toervaartvriendelijker maken Jul.kanaal
- (Z) Zoekgebied haven KNWV
- ▲ Bevaarbaar maken vaargeul/vaarweg
- (S) Bevaarbaar maken Spanjaardplas
- ▲ Meer aanleg-/passantenplaatsen
- Haven
- ... Landelijk Toervaartnet
- ↔ Water-land relatie versterken
- Onderling verbinden Maasplassen
- f Drinkwatervoorziening
- ~ Vermindering golfslag

Lokale recreatievaart

- stuw Kanobaan
- stuw Grensmaas lokale recreatievaart

Zwemwater

- ▲ Ruimte voor duikersvereniging

Oeverrecreatie

- ▲ Brede zachte oevers met beplanting langs Maas en Julianakanaal
- ▲ Fietspad langs Julianakanaal
- ▲ Fietsen en wandelen
- Versterken routestructuur
- ▲ Meer dagrecreatieve voorzieningen
- ▲ Nieuw waterfront / boulevard

Sportvissen

- ▲ Vispassage
- ▲ Grensmaas voor sportvissen

Afbeelding 6. De Wensenkaart

6. Wensen

Naast het beleid hebben provincie, gemeenten en recreatie-belangenorganisaties een bepaalde visie op het pilotgebied Limburg: in welke richting zien zij graag dat het gebied zich in de toekomst zal ontwikkelen. De visies die bestaan op papier (beleidsvisies e.d.) zijn in paragraaf 6.1 weergegeven. In de eerder genoemde workshop met belanghebbenden op het gebied van recreatie zijn de wensen van de sector en mogelijke wensen vanuit de directie op kaart gezet. Een nadere toelichting hiervan wordt in paragraaf 6.2 gegeven. De wensen zijn weergegeven op een wensenkaart.

6.1. Visies vanuit de sector op de recreatie

Nationaal

De Maas is een hoofdas in het toervaartnet (BRTN-2000). Hoofdassen hebben als primair doel om vlot en veilig de vaargebieden te kunnen bereiken, maar moeten op zichzelf ook vaartoeristisch interessant zijn. De overige vaarwegen dienen om Nederland recreatief, landschappelijk en cultuurhistorisch open te leggen voor de toervaarder, zonder dat andere functies van het water daar mee worden belast.

Kansen worden gezien in grensoverschrijdend toerisme met België, doorvaart door Limburgse en Brabantse steden en ontwikkeling van de Peelkanalen.

Daarnaast worden als aandachtspunten genoemd (CMTR): recreatiewater dichtbij huis en geluidsoverlast in toeristisch-recreatieve gebieden.

Voor de kleine waterrecreatie (kanoën, kleine zeilboten, vissen, schaatsen e.d.) zijn er ook volop kansen te benoemen (beleidsvisie kleine waterrecreatie): netwerk kleine waterrecreatie, benutten van kansen bij steden, benutten kansen in overgangsgebieden stad-land en het combineren van de EHS met kleinschalige voorzieningen.

Provinciaal/regionaal

De te volgen strategie in de toeristische regio Maasduinen heet omgevingsintegratie: de belevingswaarde en het imago worden vergroot door de omgeving te integreren met de toeristische aanbieders. De Maas met haar oevers wordt de 'slagader' van Maasduinen. Dit betekent: een nieuw waterfront in Venlo, een vernieuwd waterfront in Arcen en wellicht in Well, Aijen e.a., meer plekken (dagstrandjes en uitkijkpunten) aan de rivier, om de 15 km aanlegsteigers, continueren en uitbreiden veren (incl. voet- en fietsveerboten), meer natuurontwikkeling en landschappelijke beplantingen langs de Maas, hoogwatergeulen geschikt voor de recreatievaart met afmeer en anker mogelijkheden, ook bij laag water.

De kracht van de regio Maasplassen/WCL ligt in de combinatie van 'groen' (natuur/bos/open agrarisch gebied), 'blauw' (Maasplassen) en 'goud' (cultuur). Voor de waterrecreatie staan versterking van het Maasplassengebied als waterrecreatiegebied (primair een kwaliteitsimpuls, daarna uitbreiding in capaciteit) en versterking van de combinatie natuur, cultuur en water centraal.

In ruimtelijke en landschappelijke maatregelen betekent dit: forse uitbreiding van het aantal passantenplaatsen en ligplaatsen, creëren verbindingen, heldere zonering (varen, snelle watersport, vissen etc.), versterking routestructuren rondom plassen, creëren voorzieningen voor dagrecreatief gebruik van de plassen, stimuleren boulevardontwikkeling in steden aan water (Maasbracht, Wessum, Roermond, Stevensweert, Thorn), versterking landschappelijke aankleding, landschappelijke inpassing bedrijven en het realiseren ecologische verbindingen tussen natuurgebieden.

6.2. Wensen in beeld

Tijdens een workshop (d.d. 25 juni 2002) met belanghebbenden op het gebied van de waterrecreatie zijn in groepen de wensen t.a.v. de waterrecreatie (in relatie tot de beheertaken van Rijkswaterstaat) in beeld gebracht. Veel genoemde wensen hadden betrekking op:

- niet meer maar beter (kwaliteitsverbetering);
- zonering van verschillende vormen van recreatie (met name snelvaart);
- versterking relatie water-land.

De wensen bestonden enerzijds uit locatiegebonden wensen, waarvan hieronder een samenvatting op kaart is weergegeven, met een uitleg in paragraaf 6.2.1. De niet-locatiegebonden wensen zijn beschreven in paragraaf 6.2.2.

6.2.1. Locatiegebonden wensen

Op de kaart 'Waterrecreatie Wensenkaart' is een samenvatting weergegeven van de locatiegebonden wensen die tijdens de workshop en schriftelijk ter aanvulling van de workshop naar voren zijn gekomen.

Speerpunten, kernpunten en steunpunten

Op de kaart zijn naast de in het POL genoemde Speerpunten (clustering van watergebonden bedrijvigheid, bijvoorbeeld bij interessante steden en locaties), ook kernpunten (overnachtingsmogelijkheden) en steunpunten (wel voorzieningen maar geen overnachtingsmogelijkheden) aangegeven.

De wens leeft hier om snelle vergunningverlening en (ruime) fysieke faciliteiten mogelijk te maken.

Voor het Julianakanaal is een toervaartvriendelijker karakter gewenst. Dit kan betekenen dat er meer steunpunten op de route gewenst zijn, maar de deelnemers aan de workshop hebben dit niet op kaart weergegeven.

6.2.2. Niet locatiegebonden wensen

De niet (specifiek)-locatiegebonden wensen per recreatiefunctie.

Toervaart

- Goede zonering: toervaart, zeil (school), snelle vaart;
- Eenvoudige aanlegplaatsen (rust): passantenplaatsen zonder voorzieningen;
- Meer afmeervoorzieningen: gecombineerd met voorzieningen en overnachtingsmogelijkheden, vaak nabij (in toeristisch opzicht) interessante steden, dorpen of locaties;
- Basisvoorzieningen creëren: tankstations, gratis aanlegmogelijkheden (Thorn, Heel, Weert, e.d.), oeverrecreatie, horeca-ontwikkeling aan de oevers;
- Voorzieningenniveau moet omhoog (tenminste om iedere 15 km): ligplaatsen, horeca en v.t. voorzieningen, milieustations, bunkeren (boodschappen doen en brandstof laden op en langs het water), koppeling met land, vluchtsteigers;
- Sluizen voorzien van wachtplaatsen;
- Sluizen t.b.v. recreietoervaart;
- Goede spreiding steunpunten langs toervaartnet.

Lokale recreatievaart

- Combinatie natuurontwikkeling en extensief kanoën, geulen in het winterbed;
- Locatie vaststellen voor snelle motorboten;
- Snelvaart/jetski zonering of verbieden?
- Overlast snelvaart is m.n. een mentaliteitskwestie;
- Waterskiën onder voorwaarden;
- In- en uitstapplaatsen kano en rondvaartboten;
- Op trekroutes kanoën (van de bron van de Maas naar de Biesbosch) kampeermogelijkheden.

Zwemwater

(geen wensen geformuleerd).

Oeverrecreatie

- Aantrekkelijke landroutes: beleving water!
- Basisvoorzieningen creëren oeverrecreatie, horeca-ontwikkeling aan de oevers;
- struinnatuur;
- afvalprobleem langs oevers oplossen.

Sportvissen

- oevers: natuurvriendelijke oevers is gunstig voor visstand;
- oevers toegankelijk voor vissers;
- harde voorzieningen (vlonders) bij uitloopgebieden van steden, in natuurgebieden extensieve voorzieningen.

Verblijfsrecreatie

- enige ruimte voor bestaande voorzieningen bij Gennepe (camping en restaurant Mazonburg).

Overige wensen:

- Opleidingscentra de ruimte geven;
- Midden-Limburg: nieuwe toeristische functies als 'fun and leisure', botenverhuur, trekkers;
- Compensatie in ruimte als gevolg van nieuwe veiligheidsnormen t.a.v. de brandpreventie waardoor er meer ruimte per aanlegplaats moet worden vrijgehouden;
- Zonering natuur-recreatie, niet alleen in ruimte;
- Gebiedsgerichte zonering;
- Zonering in ruimte en tijd;
- Gevoel van 'midden in de natuur' zitten;
- Natuurgerichte recreatie stimuleren;
- Niet meer (aantal schepen) maar beter!
- 10 goede basisvoorzieningen i.p.v. 30 slechte;
- Waterrecreatieplatform voor goed overleg;
- Gebiedsspecifiek benaderen;
- Informatie panelen, Maas als beleavingsas;
- Nog eens goed kijken naar werk-met-werk maken;
- Goede analyse tussen waterkwaliteit en recreatie (recreatiebelang is belangrijke drijfveer om waterkwaliteit te verbeteren) (Zuiveringschap Limburg);
- Voldoende en goed gesitueerde voorzieningen waar recreanten hun afval(stoffen) gratis kunnen afgeven (Zuiveringschap Limburg);
- In jachthavens en werven bij onderhoud van vaartuigen voorkomen dat oppervlaktewater wordt verontreinigd (Zuiveringschap Limburg);
- Stimuleren van onderzoek naar en gebruik van alternatieven voor aangroeiwerende middelen en uitlopende teerlagen (Zuiveringschap Limburg);
- Jachthavens en recreatieterreinen lozen op het riool en niet op oppervlaktewater (Zuiveringschap Limburg).

Daarnaast gelden uiteraard de gesignaleerde trends en de wensen die daaruit voortkomen, zoals de toenemende behoefte aan ruimte, intensivering van wateractiviteiten, betere en meer combinatiemogelijkheden voor land- en wateractiviteiten en hogere kwaliteitseisen (zie paragraaf 5.5).

7. Waterrecreatiekansenkaart Limburg

7.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van een aantal afwegingscriteria, genoemd in paragraaf 7.2, een beoordeling gemaakt van de wensen die voortgekomen zijn uit voorgaande stappen. Daarna komt in paragraaf 7.3 de uiteindelijke kansenkaart ten tonele.

7.2. Van wens naar kans

Nu een set van wensen voor RWS Directie Limburg (zie hoofdstuk 6) opgesteld is kan een beoordeling gemaakt worden aan de hand van de volgende afwegingscriteria. Deze criteria zijn afgeleid uit de beheertaken van RWS:

1. Is er synergie met andere RWS-functies?
2. Is meekoppeling via werk-met-werk mogelijk?
3. Valt de wens binnen bestaand (integraal) beleid?
4. Zijn er budgetten vanuit de sector of andere bronnen beschikbaar?

Een (voorlopige) lijst van alle werk-met-werk –‘projecten’ van de directie Limburg is, in bijlage 4 opgenomen. De werk-met-werk-lijst moet uit verschillende stukken herleid worden en is in dit geval samengesteld uit gegevens van de lijst uit het Meerjarenprogramma voor Infrastructuur en Transport (MIT) en de Spelregels Natte Infrastructuur Projecten (SNIP). Het is van belang om een actuele lijst te gebruiken, die mogelijk ook op basis van andere bronnen wordt aangevuld.

Per locatiegebonden wens wordt vervolgens in bijlage 5 in een overzichtelijke tabel een beoordeling gegeven of een wens voldoet aan bovenstaande criteria.

Vragen die daarbij spelen zijn:

- Wie is actiehouders? RWS of de andere partij;
- Hoe actief: puur recreatie-beheertaak, of werk-met-werk maken?
- Als het überhaupt niet binnen beheertaken van RWS hoort, kan iets wel een kans zijn, maar zal het niet in het BPN opgenomen worden. Wat is dan de zin dat dit op de WRKK komt?

Voor de niet-locatiegebonden wensen heeft de beoordeling binnen dit project nog niet plaats gevonden. Dat zal in een later stadium alsnog gebeuren.

KANSENKAART november 2002

LEGENDA

Toervaart

- ★ Speerpunt toervaart
- (K) Kernpunt toervaart
- (S) Steunpunt toervaart
- (K) Knooppunt
- B← Versterken relatie met België
- ✚ Toervaartvriendelijker maken
Jul.kanaal
- ⬮ Zoekgebied haven KNWV
- ⬮ Bevaarbaar maken vaargeul/vaarweg
- ⬮ Bevaarbaar maken Spanjaardplas
- ⚓ Meer aanleg-/passantenplaatsen
- ⬮ Haven
- Landelijk Toervaartnet
- ↔ Water-land relatie versterken
- ⬮ Onderling verbinden Maasplassen
- ⬮ Drinkwatervoorziening
- ⬮ Vermindering golfslag

Lokale recreatievaart

- ⬮ Kanobaan
- ⬮ Grensmaas lokale recreatievaart

Zwemwater

- ⬮ Ruimte voor duikersvereniging

Oeverrecreatie

- ⬮ Brede zachte oevers met beplanting
langs Maas en Julianakanaal
- ⬮ Fietspad langs Julianakanaal
- ⬮ Fietsen en wandelen
- ⬮ Versterken routestructuur
- ⬮ Meer dagrecreatieve voorzieningen
- ⬮ Nieuw waterfront / boulevard

Sportvissen

- ⬮ Vispassage
- ⬮ Grensmaas voor sportvissen

Afbeelding 7. De Waterrecreatiekansenkaart

7.3 Waterrecreatiekansenkaart Limburg

Na een intern afwegingsproces op ambtelijk niveau - de afdelingen ANP, ANW, IVV en de natte dienstkringen, die aan de begeleidingscommissie deelnemen - is vervolgens besloten welke wensen door de RWS als kans worden gezien. Daarop is deze tabel ambtelijk vastgesteld.

Na dit proces zijn de als kans omschreven wensen op de waterrecreatiekansenkaart, verbeeld en/of beschreven. Afbeelding 7 geeft de WRKK weer en heeft een tijdshorizon van acht jaar, de periode die in de Ruimtelijke Ordening geldt als korte-middellange termijn. Tevens komt dit overeen met twee maal de BPN-periode.

Daarna komt de adressering van de gesignaleerde kansen aan de orde. Dit kan twee sporen bewandelen. Enerzijds zal op het operationele vlak een actiehouders, een “kanspakket” aangewezen moeten worden om een kans te realiseren. Anderzijds kunnen de kansen via het BPN een weg vinden naar het planvormingsspoor, het beleid.

De directie van RWS kan bij de afweging van wens naar kans zelf aangeven of zij bij die wens actiehouders kan en wil zijn. Zo wordt duidelijk welke kansen in ieder geval door RWS worden meegenomen. Mogelijk dat in (het op te zetten) recreatieplatformoverleg voor de overgebleven kansen een actiehouders kan worden afgesproken.

Tegelijkertijd is een te volgen procedure voorgesteld aan het waterteam (onder voorzitterschap van het hoofd AN) en zal de WRKK Limburg aan het team worden aangeboden, zodat de teamleden kennis kunnen nemen van de inhoud. Het waterteam heeft aangegeven de WRKK te beschouwen als één van de instrumenten die geraadpleegd wordt bij de vertaalslag in het kader van het BPN. Dit betekent echter niet dat kansen 1 op 1 in het BPN vertaald worden. Eerst is een integrale afweging nodig.

Tot slot wordt geadviseerd om het Platform waterrecreatie nieuw leven in te blazen. In welke vorm dat zal gaan plaats vinden is op dit moment nog niet duidelijk. RWS zal hierin geen voortrekkersrol hebben, de provincie als trekker ligt meer voor de hand.

Bijlage 1. Begrippenlijst

ANWB	Koninklijke Nederlandse Toeristenbond, lett. Algemene Nederlandse Wielrijdersbond
BPN	Beheerplan Natte infrastructuur
BPRW3	Beheersplan Rijkswateren 2001-2004
BRTN	BasisRecreatieToervaartNet
BRTN-2000	Beleidsvisie Recreatietoervaart in Nederland 2000
CMTR	Coördinatie-overleg Milieu, Toerisme en Recreatie; hierin participeren vijf ministeries (LNV, V&W, VROM, EZ en VWS), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en elf koepelorganisaties uit de toeristisch-recreatieve sector.
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EZ	Ministerie van Economische Zaken
HISWA-vereniging	Branche organisatie voor de watersport
IPO	Interprovinciaal Overleg
KNWV	Koninklijke Nederlandse Watersport Verbond
KvK	Kamer van Koophandel
LL	Limburgs Landschap
LBT	Limburgs bureau voor toerisme
LLTB	Limburgse Land- en Tuinbouw Bond
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
NM	Vereniging van Natuurmonumenten
NVVP	Nationaal Verkeer en Vervoer Plan
NW3/NW4	Nota Waterhuishouding 3/4
PKB	Planologische Kernbeslissing
POL	Provinciaal Omgevingsplan Limburg
Recron	vereniging van recreatieondernemers
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Staatsbosbeheer
SGR2	Tweede Structuurschema Groene Ruimte
SRN	Stichting Recreatietoervaart Nederland
SVVII	Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer
TRAP	Toeristisch Recreatief ActieProgramma
TRN	Toeristisch Recreatief Nederland
VIJNO	Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening
VINEX	Vierde Nota (ruimtelijke ordening) Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WCL	Waardevol CultuurLandschap

Bijlage 2. Samenvatting beleidskader

De samenvattingen voor het internationaal en nationaal beleid zijn reeds gegeven in het deelproject 'instrumentontwikkeling', daarom wordt hier slechts weergegeven wat van Limburg van belang is.

Internationaal beleid

EU-kaderrichtlijn Water (2000)

Directie Limburg ligt in het stroomgebied van de Maas.

Vogel- en Habitatrichtlijn (1997)

In Limburg zijn een aantal gebieden aangewezen als Speciale Beschermingszone onder de Vogel- en Habitatrichtlijn. In het Tweede Structuurschema Groene Ruimte is dit vastgelegd.

Nationaal beleid

Deltaplan Grote Rivieren (1995)

Uit: waterrecreatie en het beheer van rijkswateren, RWS

Voor Limburg zijn er twee plannen uitgewerkt op basis van het Deltaplan Grote Rivieren, te weten Plan Zandmaas en Plan Grensmaas. Dit zijn beide plannen op streekplanniveau. Een korte samenvatting van deze plannen is verder op in deze bijlage opgenomen.

Waterbeleid in de 21e eeuw: Anders omgaan met water (2000)

Limburg is als provincie één (deel)stroomgebied. Rondom de Maas is een zone aangewezen waar de beleidslijn 'ruimte voor de rivier' geldt. Het kabinetsstandpunt 'Ruimte voor de rivier' is één van de uitwerkingen van 'Anders omgaan met water'. Het gaat over veiligheid en wateroverlast in relatie tot onze grote rivieren. De beleidslijn 'Ruimte voor de rivier' beperkt nieuwe en bestaande activiteiten om het doorstroomprofiel en de bergingscapaciteit niet verder te verkleinen. De beleidslijn is onderdeel van de PKB van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ontwikkeling.

Beheersplan voor de Rijkswateren 3 (2001)

Directie Limburg beheert, samen met directie Noord-Brabant het hoofdwatersysteem: De Maas, de Maaskanalen en de Midden-Limburgse en Noord-Brabantse kanalen. De belangrijkste functies voor de kanalen zijn de scheepvaart en de regionale watervoorziening, voor de Maas zijn dat scheepvaart, waterafvoer en ecologie. Bepaalde functies worden steeds belangrijker zoals drinkwaterwinning, regionale watervoorziening (verdrogingsbestrijding Peelgebied) en recreatie. Over recreatie wordt slechts aangegeven dat ten behoeve van de sport- en beroepsvisserij een visstandsbeheercommissie Maas wordt opgezet om het visstandsbeheer en het waterbeheer beter op elkaar af te stemmen.

Beleidsvisie Recreatietoervaart in Nederland (2000)

Provincie Limburg valt in het vaargebied 'Noord-Brabant en Limburg'. De algemene karakteristiek wordt bepaald door de rivier de Maas en Brabantse kanalen, met afwisselend een open en besloten landschap.

De potenties liggen in ontwikkeling van grensoverschrijdend watertoerisme (GOWT) met België, doorvaart Limburgse en Brabantse steden (o.a. Maastricht, ontsluiting voormalige industriehavens) en wellicht ontwikkeling van de Peelkanalen.

De Maas is een hoofdas in het toervaartnet. Deze hoofdassen hebben primair als doel om vlot en veilig de vaargebieden te kunnen bereiken, maar moeten op zichzelf ook vaartoeristisch interessant zijn. De overige vaarwegen, dienen om Nederland recreatief, landschappelijk en cultuurhistorisch open te leggen voor de toervaarder, zonder dat andere functies van het water en de omgeving meer worden belast dan strikt noodzakelijk is. Voor deze vaarwegen gelden geringere doorvaartnormen dan voor de hoofdassen. In Limburg zijn er volgens de SRN geen ontbrekende schakels of kansrijke verbindingen.

Vijfde nota over de Ruimtelijke Ordening 'Ruimte maken, ruimte delen' (PKB-3, 2002)

Voor directie Limburg is het ruimtelijk beleid van het landsdeel 'zuid' van toepassing. Maastricht-Heerlen (Maastricht-Heerlen-Sittard/Geleen) is aangewezen als nationaal stedelijk netwerk. Venray-Venlo-Roermond-Weert als regionaal stedelijk netwerk. Het Limburgs Heuvelland is begrensd als nationaal landschap. De volgende uitspraken met betrekking tot de waterrecreatie worden gedaan (uit RWS, Grontmij, 2002):

- Rond het stedelijk gebied van onder andere Roermond en Maastricht doen zich waterproblemen voor. De zoeklocaties voor waterberging rond deze steden moeten in beeld worden gebracht, waarbij de oplossingen voor extra waterberging worden uitgewerkt met aandacht voor verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving (versterking recreatieve betekenis, gebruik maken van cultuurhistorische gegevens);
- Scheppen van mogelijkheden voor economische ontwikkeling, onder meer door het verbeteren van de bereikbaarheid over vaarwegen;
- Gezien vele grensoverschrijdende aspecten (waaronder waterrecreatie), is afstemming en samenwerking met omliggende landen essentieel;
- In het verleden heeft onvoldoende afstemming met het watersysteem geleid tot problemen ten aanzien van verzuring, verdroging en wateroverlast. Ruimtelijk beleid zal op deze problemen antwoord moeten geven, onder meer door het bieden van ruimte aan waterlopen en het landschap.

Provinciaal/regionaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2000)

In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg, dat op 29 juni 2001 door Provinciale Staten is vastgesteld, legt de provincie haar beleid voor de inrichting en kwaliteit van de fysieke omgeving in Limburg vast. Het plan geldt voor de komende acht jaar en komt in de plaats van de huidige streekplannen, het Milieubeleidsplan, het Waterhuishoudingsplan en het Provinciaal Mobiliteitsplan. Bovendien bevat het POL beleid op het gebied van economie, cultuur en welzijn.

Ter realisering van een kwaliteitsregio zijn vijf strategische lijnen gegeven die een duurzame ontwikkeling van Limburg moeten bevorderen:

1. Ontkoppelen van economische en welvaartsontwikkeling én toename ruimte- en milieudruk en verbruik van energie en grondstoffen;
2. Investeren in kwaliteit via majeure projecten en investeringen;
3. Sturen op kwaliteiten (het handhaven van variatie in de omgevingskwaliteiten);
4. Monitoren en evalueren van het omgevingsbeleid;
5. Wegnemen van grensweerstand.

Wat betreft het toerisme maakt het provinciaal beleid onderscheid tussen toeristische regio's, namelijk Zuid-Limburg, Het Land van Peel en Maas, De Maasplassen/WCL en de Noordelijke Maasvallei met de Maasduinen. De uitwerking van het beleid verschilt per regio en wordt neergelegd in toeristische regiovisies, die in overleg met de provinciale partners tot stand komen.

Het algemene omgevingsbeleid is verder toegespitst op een aantal regio's. Het gebied van directie Limburg valt voor het grootste deel in regio 'Maasdal'. Voor het Maasdal geldt het kwaliteitsprofiel Ruimte voor de rivier. Onderstaande opgaven zijn hier in het POL genoemd.

- **Ruimte voor een veerkrachtige Maas**

Doel is de Maas zo veerkrachtig te maken dat de rivier zelf in staat is het water op te vangen en af te voeren. In de Peelhorst is vooral rivierverruiming nodig. In de Venlo- en Roerdalslenk daarnaast ook vergroting van de waterberging. In het Grensmaasgebied gaat het om stroomgeulverbreding en weerdverlaging.

Door de aanleg van kaden is nu vrijwel alle bebouwing beveiligd. De provincie blijft streven naar een brongerichte aanpak in het hele (internationale) stroomgebied. In de Vijfde Nota RO van het Rijk worden zoekgebieden voor waterretentie aangegeven. De gebieden westelijk van het Lateraalkanaal en bij Thorn, Blitterswijk en Ottersum en rond de Mookerplas komen hiervoor in aanmerking. In retentiegebieden is bouwen alleen mogelijk voor extensieve functies, bijvoorbeeld grondgebonden landbouw, en als dit past binnen de veiligheidsmarges voor overstrooming.

- **Specifiek beleid voor wonen en werken in het Maasdal**

In het stroomvoerend winterbed moeten zaken die de waterafvoer belemmeren worden geweerd. In het waterbergend deel kunnen eventueel wel nieuwe functies worden toegestaan. Nieuwe woningen mogen alleen worden gebouwd binnen de contouren die zijn aangegeven in het kader van de Beleidslijn 'Ruimte voor de Rivier'.

De provincie bepleit bij het Rijk een flexibele toepassing van de beleidslijn voor toeristische bedrijven aan de Maasplassen, het Leukermeer en de Mookerplas, voor de realisering van Regionale Overslagcentra en voor de grondgebonden landbouw. Voor de landbouw wordt een saldoregeling voorgestaan. Nieuwe bebouwing is dan alleen mogelijk als een zelfde volume elders in het stroomvoerend deel wordt afgebroken. Glastuinbouw moet hier beperkt blijven en zo veel mogelijk worden uitgeplaatst.

- **Realisering van een robuuste natte ecologische structuur**

De Maas is een belangrijk onderdeel van de ecologische structuur. Er moeten drie nieuwe natuurkernen worden gerealiseerd: rond de Heukelomsebeek, het gebied Lateraalkanaal-West en de Grensmaas. Inrichting en beheer is nodig voor een goede samenhang tussen het Maasdal en de ruimere omgeving. Herstel van verdroogde natuur heeft een hoge

prioriteit.

Rivierverruiming en plaatselijke opstuwing is nodig om daling van grondwater te voorkomen en is bovendien goed voor de scheepvaart.

- **Delfstoffenwinning in dienst van kwaliteitsverbetering van het Maasdal**

De winning van beton- en metselzand, grind en klei in het Maasdal moet geconcentreerd worden. Delfstoffenwinning moet ten dienste staan van hoogwaterbestrijding, natuurontwikkeling, haven-ontwikkeling en recreatie. Tot 2008 kan voor de landelijke behoefte 35 miljoen ton grind in de Grensmaas en 12 miljoen ton zand in het hele Maasdal gewonnen worden. Daarna zal winning voornamelijk voor de regionale behoefte plaatsvinden. Voor de lange termijn zullen we in de POL-aanvulling Zandmaas strategische delfstoffenlocaties aanwijzen.

- **Toerisme en recreatie**

Het Maasdal en de Maasterrassen zijn toeristisch van groot belang. Verblijfs- en dagrecreatieve voorzieningen moeten verbeterd worden en oevergebonden recreatie moet worden gestimuleerd. De Maasplassen krijgen een goede landschappelijke inpassing.

- **Uitvoering van projecten**

Met de Ministeries van Verkeer & Waterstaat en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wordt in het kader van de Maaswerken gewerkt aan de -projecten Grensmaas en Zandmaas/-Maasroute. Voor de genoemde projecten worden POL-aanvullingen opgesteld.

Plan Grensmaas (2001)

Het plan Grensmaas is opgesteld door de provincie Limburg in opdracht van de ministeries Verkeer en Waterstaat en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Het is een uitwerking van het Deltaplan Grote Rivieren voor het gebied Maastricht-Roosteren. Op basis van het plan Grensmaas vindt een verdere uitwerking plaats door de beide ministeries. Het heeft een drieledige doelstelling: bescherming tegen hoogwater, natuurontwikkeling en grindwinning. Dit laatste is enerzijds noodzakelijk omdat de Provincie Limburg een afspraak heeft over de levering van grind voor de nationale grindbehoefte en anderzijds omdat de grindwinning het integrale plan moet bekostigen. In het plan wordt niet specifiek op de waterrecreatie ingegaan.

Plan Zandmaas/Maasroute (2002)

Het Plan Zandmaas/Maasroute is ook een nadere uitwerking van het Deltaplan Grote Rivieren. Het is vastgelegd in de POL-Zandmaas, een nadere uitwerking op het Provinciaal Omgevingsplan Limburg. Plan Zandmaas/Maasroute bestrijkt het gebied tussen Maastricht en Den Bosch/Nijmegen. Het bevat plannen voor hoogwaterbescherming, verbetering van de vaarroute en natuurontwikkeling in het Zandmaasgebied.

Waterakkoord voor de Midden-Limburgse en Noord-Brabantse kanalen (WATAK over waterverdeling) (1994).

PM

Streekplan Noord-Brabant (2002)

Het streekplan Noord-Brabant is 'Brabant in balans' genoemd. Dat betekent dat bij het ruimtelijk faciliteren van nieuwe (economische) ontwikkelingen meer aandacht moet worden geschonken aan ecologische en sociaal-

culturele aspecten, met andere woorden: de ruimte moet zorgvuldiger gebruikt worden. Om dit te realiseren de komende 10 jaar worden vijf leidende principes gehanteerd:

- meer aandacht voor de onderste lagen. Het ruimtegebruik voor de functies wonen, werken, landbouw en recreatie (de bovenste laag) moet meer afgestemd worden op deze onderste twee lagen: watersysteem, de bodemtypologie en de geomorfologie en de hiermee samenhangende natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden en de infrastructuur. In dit kader wordt ook de beleidslijn Ruimte voor de Rivier genoemd. Rondom de Maas zijn een aantal zoekgebieden voor rivierverruiming aangegeven;
- zuinig ruimtegebruik;
- concentratie van verstedelijking;
- zonering van het buitengebied. Landbouw, natuur en recreatie vormen de drie hoofdfuncties van het landelijk gebied. Om de drie hoofdfuncties maximaal tot hun recht te laten komen is het buitengebied gezoned in een groene hoofdstructuur (GHS) en een agrarische hoofdstructuur (AHS). In de GHS is ruimte voor recreatie met een groen karakter, in de AHS wordt naast landbouw volop mogelijkheden geboden voor toerisme en recreatie;
- grensoverschrijdend denken en handelen.

De provincie Noord-Brabant zet qua recreatie en toerisme met name in op de bevordering van kleinschalige verblijfsrecreatie en op vormen van extern gerichte verblijfsrecreatie, waarin niet zozeer het ontmoeten van andere recreanten centraal staat, maar de recreatieve verblijfsplaats een uitvalsbasis is voor bezoeken aan bijvoorbeeld steden, dorpen, recreatieparken en bossen.

De provincie wil recreatie op en rond het water bevorderen. Daartoe faciliteert zij voorzieningen die de recreatieve gebruikswaarde van het vaarwegennet verhogen en stuurt zij aan op de verbetering van de relatie tussen land- en waterrecreatie. Hierbij wordt gestreefd naar versterking van de regionale diversiteit van het toeristisch-recreatief product. Specifiek voor RWS directie Limburg betekent dit:

- concentratie van watersportvoorzieningen op en rond de Lithse Ham (aan de Maas ten noordoosten van 's Hertogenbosch) en de Kraaijenbergse Plassen (aan de Maas ten noordwesten van Cuijk) als concentratiepunten voor de waterrecreatie van bovenregionale betekenis. Op geschikte locaties in deze twee gebieden worden grootschalige, aan de watersport gerelateerde, toeristisch-recreatieve voorzieningen toegestaan, waaronder verblijfsrecreatieterreinen. Bij de Lithse Ham moet hiervoor mogelijk gebruik worden gemaakt van een binnendijkse locatie, vanwege de *'Beleidslijn Ruimte voor de Rivier'*;
- Ter bevordering van de watersportmogelijkheden op de grote rivieren en de kanalen streeft de provincie, in onder andere 's-Hertogenbosch en Cuijk, naar uitbreiding van het aantal aanlegplaatsen met een bescheiden overnachtingsaccommodatie. In het riviereengebied faciliteren wij combinaties van rivierverruimingsmaatregelen, watersportvoorzieningen en andere recreatieve voorzieningen, met name in de kernen en de kernrandzones. Langs de kanalen faciliteren wij voorzieningen voor de toervaart. In de natuurbeken heeft de natuur het

primaat en kan er, afhankelijk van de kwetsbaarheid van de beek, ten hoogste sprake zijn van de bouw of de aanleg van voorzieningen voor de kanovaart;

- Ten slotte faciliteert de provincie projecten waarbij, mede met het oog op de toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid, de relatie van aan het water gelegen steden en dorpen met dat water wordt versterkt.

Streekplan Gelderland (1996)

Het veiligstellen en verbeteren van de economische en ecologische structuur van Gelderland voor huidige en toekomstige generaties is het doel van het omgevingsbeleid van de provincie Gelderland.

Gelderland is door zijn ligging van strategisch belang voor de verdere ontwikkeling van de (inter)nationale economie. Het streekplan speelt hier positief op in en biedt de ruimtelijke voorwaarden waarbinnen economische ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Daarnaast wordt in het streekplan aandacht geschonken aan het feit dat Gelderland van (inter)nationaal belang is als gebied waar grote aaneengesloten en waardevolle natuurlijke en landschappelijke eenheden aanwezig zijn.

De basis van toerisme en recreatie in Gelderland wordt gevormd door de aantrekkelijkheid van natuur, bos en landschap en de aanwezigheid van waardevolle cultuurhistorische structuren en elementen. Uitgangspunten bij het toeristisch-recreatieve beleid zijn:

- een ontwikkeling die is aangepast aan de draagkracht van de omgeving en die de druk geleidt en afleidt van de meest kwetsbare gebieden. Geen groei om de groei, maar investeren in een kwaliteitsverbetering van het product;
- het versterken van de regionale diversiteit van het toeristisch-recreatieve product door gebruik te maken van de aanwezige sterke punten. Aanbevolen wordt om per toeristisch-recreatieve regio een samenhangende visie of ontwikkelingsstrategie op te stellen, de provincie is hierbij ondersteunend. Voor de regio waar RWS directie Limburg onder valt, is een dergelijke visie inmiddels opgesteld.

Met betrekking tot de waterrecreatie werkt de provincie mee aan het realiseren van een landelijk netwerk van vaarroutes voor de grote watersport, onder andere het realiseren van het Betuwekanaal als verbinding tussen de Maas en IJssel en het realiseren van aanlegplaatsen. Voor de kleine watersport (met name kanoën) is het beleid gericht op verbetering van routestructuren en overstapplaatsen. De (actieve) provinciale betrokkenheid bij zwemmen/oeverrecreatie is gericht op het behoud en de bevordering van deze recreatievormen in de concentratiepunten dagrecreatie, onder andere aan de Maas bij de Gouden Ham (ten oosten van Zaltbommel) en bij Kerkdriel. De provincie besteedt aandacht aan sportvissen en de bereikbaarheid en toegankelijkheid van oevers en wateren.

Het streekplan kent naast de algemene beleidsbeschrijving een gebiedsgerichte beleidsbeschrijving. Het beheergebied van RWS directie Limburg valt in de gebieden: Westelijk Rivierengebied en Oostelijk Rivierengebied.

De toeristisch-recreatieve kracht van het westelijk rivierengebied ligt met name in routegebonden activiteiten als fietsen en recreatievaart, de beleving van 'water' en het dijkenlandschap in combinatie met bezoek aan cultuurhistorische stadjes en monumenten langs de rivieren. Een kans ligt in het uitbouwen van 'riviercultuurgebied' waarbij de elementen van de voorbije en hedendaagse riviercultuur met elkaar worden verbonden, door:

- uitbreiding aantal aanlegplaatsen en verbetering routestructuren voor de recreatie(toer)vaart;
- diversificatie van de verblijfsrecreatie, onder meer door verbetering van de accommodatie in historische stadjes aan of bij de rivieren;
- cultuurtoerisme bij de forten van de Hollandse Waterlinie en Fort Sint Andries;
- inrichting en profilering Waalfront van Tiel;
- ontwikkeling van recreatie in samenhang met de natuur: watersport, oever-, verblijfs- en routegebonden recreatie.

Het oostelijk rivierengebied biedt een toeristisch-recreatief totaalpakket, variërend van stedelijk toerisme tot beleving van natuur en landschap en actieve vormen van recreatie. Dit kan verder uitgebouwd worden door:

- accentueren cultuurtoerisme Nijmegen;
- aanleg Betuwekanaal voor de doorgaande recreatietoervaart en de stedelijke waterrecreatie.

Visies op de recreatie

Het goede leven aan de Limburgse Maas – toeristische visie Maasduinen (2001)

In deze rapportage van de gemeenten Mook & Middelaar, Gennep, Bergen, Arcen & Velden, Venlo, Beesel en de provincie Limburg wordt de visie op de ontwikkeling van toerisme in de regio Maasduinen gegeven.

Een analyse wijst uit dat de regio nog te weinig samenhang vertoont, het (grootschalige) aanbod doet aan als een eilandenrijk. Het toeristisch (mede-)gebruik van de omgeving is met name noord-zuid gericht, terwijl de kwaliteiten landschappelijk juist in oost-west richting liggen. De watersport zit in de knel, door de vergrijzing en terugval van de Duitse doelgroep. De toervaart kan de terugval niet compenseren vanwege gebrek aan voorzieningen en passantenligplaatsen. Daarnaast biedt de vaarroute onvoldoende afwisseling.

De te volgen strategie heet omgevingsintegratie: de beleavingswaarde en het imago worden vergroot door de omgeving te integreren met de toeristische aanbieders.

De Maas met haar oevers wordt de 'slagader' van Maasduinen. Dit betekent: een nieuw waterfront in Venlo, een vernieuwd waterfront in Arcen en wellicht in Well, Aijen e.a., meer plekken (dagstrandjes en uitkijpunten) aan de rivier, om de 15 km aanlegsteigers, continueren en uitbreiden veren (incl. voet- en fietsveerboten), meer natuurontwikkeling en landschappelijke beplantingen langs de Maas, hoogwatergeulen geschikt voor de recreatievaart met afmeer en anker mogelijkheden, ook bij laag water.

Toeristisch-recreatieve visie Maasplassen/WCL (2000)

De Midden-Limburgse gemeenten Echt, Susteren, Maasbracht, Thorn, Haalen, Heel, Roermond, Swalmen, Roerdalen en Ambt Montfort zijn in

toeristisch-recreatief opzicht bekend als de regio Maasplassen/WCL. De kracht van het gebied ligt in de combinatie van 'groen' (natuur/bos/open agrarisch gebied), 'blauw' (Maasplassen) en 'goud' (cultuur). Bedrijfsleven, overheid en VVV hebben verenigd in de Stuurgroep Maasplassen/WCL een toeristische visie opgesteld.

Een analyse (hier m.b.t. waterrecreatie) levert op dat de waterrecreatie in het plassengebied en de landrecreatie bijna gescheiden werelden zijn, verschillende gemeenten streven naar een vorm van boulevardontwikkeling, er een scheiding is tussen openbare dagstranden en particuliere terreinen afgebakend met hekwerken, gezamenlijke promotie van publieke en private stranden nauwelijks plaatsvindt.

De missie voor Midden-Limburg is om het onsamenhangende eilandenrijk om te vormen tot een samenhangende archipel. Hoofddoelstelling daarbij is dat het gebied als een toeristische regio wordt herkend, die verrassend en veelzijdig is, met name geschikt voor gezinnen met kinderen en senioren. Voor de waterrecreatie staan versterking van het Maasplassengebied als waterrecreatiegebied (primair een kwaliteitsimpuls, daarna uitbreiding in capaciteit) en versterking van de combinatie natuur, cultuur en water centraal. In ruimtelijke en landschappelijke maatregelen betekent dit: forse uitbreiding van het aantal passantenplaatsen en ligplaatsen, creëren verbindingen, heldere zonering (varen, snelle watersport, vissen etc.), versterking routestructuren rondom plassen, creëren voorzieningen voor dagrecreatief gebruik van de plassen, stimuleren boulevardontwikkeling in steden aan water (Maasbracht, Wessum, Roermond, Stevensweert, Thorn), versterking landschappelijke aankleding, landschappelijke inpassing bedrijven, realiseren ecologische verbindingen tussen natuurgebieden.

Recreëren in een dijk van een landschap (2002)

In het Rivierengebied zijn drie Recreatieschappen werkzaam onder de verzamelnaam Recreatieschappen in het Rivierengebied. Deze Recreatieschappen zijn samenwerkingsverbanden van gemeenten die de taak hebben om de belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op de terreinen van de openluchtrecreatie en toerisme, natuur en landschapschoon.

De gemeenten Geldermalsen, Giessenlanden, Gorichem, Leerdam en Lingewaal werken samen in het *Natuur- en Recreatieschap Lingegebied*. De gemeenten Buren, Culemborg, Druten, Kesteren, Maasdriel, Neerijnen, Tiel en West Maas en Waal werken samen in het *Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal*. De gemeenten Arnhem, Bemmelen en Overbetuwe werken samen in het *Recreatieschap Over-Betuwe*.

De recreatieschappen Rivierengebied hebben, in het kader van het Stimuleringsprogramma Economie Rivierenland, een actielijst opgesteld om het Rivierenland te ontwikkelen tot een aantrekkelijk toeristisch verblijfgebied. Het Rivierenland bestrijkt het gebied tussen Maas en Lek, Merwedekanaal en Pannerdens kanaal. Het Rivierenland moet het vooral hebben van de kleinschalige recreatie, met name de land-waterkoppelingen zijn van cruciaal belang. Hierdoor passeren watertoeristen niet alleen het Rivierenland, maar zullen ze eerder wat dag 'blijven plakken'. Wat ook zijn neveneffecten heeft op de regionale economie.

Een greep uit de actielijst: een ruig wandelpad door de uiterwaarden van Tiel naar Varik, verblijfsarrangementen voor sportvissers, aanlegplaatsen voor de pleziervaart en controversiële kunst aan autoluwe dijken.

Rapportage ANWB, Ledenwensen Maas (2002)

De ANWB heeft, als Nederlandse Toeristenbond, een onderzoek laten uitvoeren naar de wensen van haar leden die in een straal van 5 km langs de Maas wonen en die op of langs de Maas recreëren. Dit om inbreng vanuit de wensen met betrekking tot de recreatieve inrichting van de Maas te leveren in het project de Maaswerken. Om praktische redenen is ten behoeve van het onderzoek het traject van de Maaswerken in 3 regio's opgedeeld: 's-Hertogenbosch-Velden, Venlo-Echt en Susteren-Eijsden. De wensen vanuit de verschillende regio's verschillen nauwelijks.

De Maas blijkt voor de omwonenden een belangrijke recreatie functie te vervullen (80% van de leden recreëert er wel eens en 94% vindt het belangrijk om er te kunnen recreëren), het gebied wordt als zeer waardevol gezien en valt op door zijn veelzijdigheid. Naast de rivier recreëert men in, op of langs de vele plassen en mooie natuurgebieden. Voor de waterrecreanten wordt de Maas als belangrijker ervaren als voor de oeverrecreanten.

Waterrecreanten worden in dit onderzoek gedefinieerd als personen die één keer per jaar of vaker op of in de Maas recreëren, oeverrecreanten zijn de overige recreanten langs de Maas. Van de waterrecreanten is zwemmen het populairst (60%), gevolgd door varen met een motorboot (57%) en zeilen (39%). De oeverrecreanten fietsen (85%) en wandelen (80%). Bijna alle waterrecreanten recreëren ook wel eens op de oevers van de Maas.

Er bestaat een algemene behoefte aan meer en betere fiets- en wandelpaden aan weerszijden van de Maas, liefst gecombineerd met voet- en fietsveren, zodat men eventueel rond zou kunnen rijden of wandelen.

Grote waarde wordt gehecht aan het zicht op de Maas, meer uitkijkpunten d.m.v. bankjes, picknickplaatsen of schuilplekken zijn daarbij gewenst. De bereikbaarheid van het water vanaf het land ten behoeve van de watersport kan beter. Men vindt het niet erg om voor voorzieningen te betalen mits deze goed onderhouden zijn, en als het daarnaast ook mogelijk is vrij in de natuur kan recreëren.

Knelpunt voor de recreatievaart is de intensivering van de beroepsvaart, men zoekt naar alternatieven voor drukke vaarroutes waar beroepsvaart domineert. Ook zwemmers en vissers ervaren de beroepsvaart als bedreigend. De ANWB denkt als oplossing aan compensatiegebieden.

Er is behoefte aan betere regelgeving, bijvoorbeeld op het gebied van (gemotoriseerde) teogang tot de Maas, toegestane vaartuigen op het water en behoud van schoon en natuurlijk recreatiegebied.

Recreatiemogelijkheden spelen een belangrijke rol bij de herinrichting van de Maas (in het kader van de Maaswerken) maar zijn van ondergeschikt aan het uitzicht over de Maas, meer natuur en betere bescherming tegen het water.

Eventuele nieuw aan te leggen recreatievoorzieningen moeten dus niet tegenstrijdig zijn met deze belangen.

In het rapport is op topografische kaarten per regio aangegeven wat de sterke en zwakke punten zijn en welke wensen er zijn.

Beleid Rijkswaterstaat

Beheerplan Natte infrastructuur (BPN)

Uit: waterrecreatie en het beheer van rijkswateren, RWS

Een beheerplan voor de natte infrastructuur (BPN) bevat de uitgangspunten voor het beheer op basis van multifunctionaliteit en een weergave van de feitelijke beheeractiviteiten voor een specifiek areaal van de rijkswateren. Het beheerplan nat wordt vervaardigd door de regionale directies van Rijkswaterstaat, iedere directie stelt een eigen BPN op. Het beheerplan nat is een uitwerking op operationeel niveau van de volgende Verkeer en Waterstaat nota's waarin afweging met overig relevant rijksbeleid heeft plaatsgevonden:

- het beleid voor watersystemen;
- het verkeers- en vervoersbeleid;
- het beheersplan voor de Rijkswateren;
- het (jaarlijks) meerjarenprogramma infrastructuur en transport.

Het BPN vormt een cruciale schakel in de plan- en beslisstructuur bij het beheer van de natte infrastructuur door Rijkswaterstaat. Het vormt de regionale en lokale onderbouwing van het landelijke beleid in de natte infrastructuur. Daarnaast maakt het BPN inzichtelijk hoe de verschillende functies ten opzichte van elkaar worden gewogen vanuit een integrale benadering en hoe de middelen worden verdeeld over de noodzakelijke beheersmaatregelen.

Het beheersplan voor de Rijkswateren heeft een wettelijke status en geeft de functies die zijn toegekend aan de onderscheiden watersystemen. Naast de primaire functies 'bescherming tegen hoog water' en 'afvoer' worden onder andere de functies transport, natuur en landschap en een vijftal waterrecreatiefuncties onderscheiden.

Vormen van waterrecreatie in het BPN:

- transport: toervaart met (kajuit)motorboot en –zeilboot;
- lokale recreatievaart: kajuit- of open motorboot, kajuit- of open zeilboot, waterscooters, waterskiën, waterschansspringen, surfen, kanoën en roeien;
- zwemwater: zwemmen, pootje baden, snorkelen en duiken;
- oeverrecreatie: dagverblijf en spel (vlakrecreatie);
- sportvissen: vissen aan de oever en wadend, vissen vanaf de boot.

Beheerplan Nat 2000, directie Limburg

Het BPN bestaat uit een beleidsmatig deel (wat gewenst is), welke geldt voor 5 jaar, en een uitvoeringsgericht deel (wat gedaan wordt) welke jaarlijks wordt bijgesteld. Het BPN geeft daarmee een overzicht van de integrale beheersactiviteiten, zoals het verlenen van vergunningen, het adviseren over streek- en bestemmingsplannen en de zorg voor een vlotte en veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer. Het BPN heeft geen wettelijke status, maar is een intern werkdocument van RWS directie Limburg, derden kunnen aan het beheerplan geen rechten en/of verplichtingen ontlelen.

RWS directie Limburg beheert de Maas van Eijsden tot Ammerzoden en een aantal kanalen. Het beheersgebied is opgedeeld in acht watersystemen, hieraan zijn tal van functies toegekend. 95% van de maatregelen zijn gericht

op: afvoer van water, ijs en sediment, bescherming tegen hoogwater, scheepvaart, ecologie & waterkwaliteit (waaronder landschap). In het BPN staat voor elk watersysteemdeel beschreven wat het regionaal beleid is en welke functie-eisen (en maatregelen) daaruit voortvloeien. De functies met betrekking tot de recreatie: recreatievaart, oeverrecreatie, zwemwater en sportvisserij zijn in het BPN niet uitgewerkt. Doel is om jaarlijks een aantal functies toe te voegen, zodat een compleet en integraal BPN ontstaat.

Het beheer en onderhoud van de watersystemen is verdeeld onder drie 'natte' dienstkringen: Maastricht Maas (MM), Waterwegen Roermond (WR) en Nijmegen-Maas (NM). Naast RWS zijn er een aantal medebeheerders in het beheersgebied, onder andere waterschappen, gemeentes en provincies. In het kader van integraal waterbeheer zal men in onderling overleg naar een gebiedsgerichte aanpak moeten streven.

Bijlage 3. Literatuurlijst

Auteur	Datum	Titel
BRO	12 oktober 1999	Economische effectenrapportage De Gouden Ham
BRO	31 mei 1999	Ruimte voor de Rivier: Economische effectenrapportage Waal, Nederrijn & IJssel
Dagblad Rivierenland	19 april 2002	Rivierenland: watertroeven benutten
De Bes van Nuland & partners	Apeldoorn, december 2000	Toeristisch-recreatieve visie Maasplassen/WCL
Gemeente Venlo et al		Maascorridor
Ministerie van EZ en ministerie van LNV	Den Haag, maart 2002	Toeristisch-Recreatief ActieProgramma
Ministerie V&W, adviesdienst Verkeer en Vervoer	Amersfoort, december 1997	Waterstaat & waterrecreatie, fase 1: inventarisatie
Ministerie V&W, adviesdienst Verkeer en Vervoer	2000	Waterrecreatie en het beheer van de rijkswateren - richtlijnen
Ministerie V&W, adviesdienst Verkeer en Vervoer	2000	Implementatie waterrecreatie in beheersplannen
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) en Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA)	Februari 2002	De betekenis van water voor recreatie en toerisme in Nederland
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) en Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA)	November 2000	Prikkels voor water of water geprikkeld
Ministerie V&W, Directoraat Generaal Rijkswaterstaat, directie Limburg	december 2000	Beheerplan Nat 2000. Maas, Maaskanalen en Midden-Limburgse Kanalen
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ)	RIKZ/AB/2001.109x, 2001	Economische analyse Waterrecreatie en –toerisme
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA)	RIZA rapport 2001.010, Lelystad, februari 2001	Waterkansenkaarten, inventarisatie en analyse van waterkansenkaarten in Nederland
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA)	RIZA rapport 2001.009, Lelystad, maart 2001	Afstemming en opsplitsing, afstemming in het provinciale omgevingsbeleid en de positie van water
Ministerie V&W, Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ)	Den Haag, september 2001	Suggesties voor de Waterbeleidsagenda uit de Waterverkenningen, aanknopingspunten voor de toekomstige opgaven en kansen voor waterbeheer en waterbeleid
Ministerie V&W, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat	Den Haag, oktober 2001	Beheersplan voor de rijkswateren, programma voor het beheer in de periode 2001-2004
Ministerie V&W, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat	Den Haag, oktober 2001	Nota van inspraak en antwoord, naar aanleiding van reacties op de tervisielegging van het ontwerp van het derde Beheersplan voor de Rijkswateren
Ministerie V&W	Den Haag, 2002	concept-Nationaal Verkeer en Vervoerplan (NVVP)
Projectbureau Vrolijk	Breda, november 2001	Maasfront Limburg, visie op waterfronten in Limburg
Provincie Brabant	2002	Streekplan Noord-Brabant 2002 'Brabant in balans'
Provincie Gelderland	1996	Streekplan Gelderland 1996 'Stimulans voor ontwikkeling, ruimte voor kwaliteit en zorg voor de

		omgeving'
Provincie Limburg	Maastricht, juni 2001	Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL)
Provincie Limburg	Breda, oktober 2001	Het goede leven aan de Limburgse Maas. Toeristische visie Maasduinen
Provincie Limburg	Maastricht, december 2001	Plan Grensmaas
Provincie Limburg	Maastricht, februari 2002	Provinciaal Omgevingsplan Limburg Aanvulling Zandmaas
Rijkswaterstaat, Grontmij	Eindhoven, maart 2002	Kansen voor waterrecreatie. Beheerkader m.b.t. waterrecreatie voor de inrichting en gebruik van de Noord-Brabantse en Midden-Limburgse kanalen in beheer bij Rijkswaterstaat
SC-DLO, C.M. Goossen	Rapport 332, Wageningen, 1994.	Een geschiktheidsmodel van gebieden voor waterrecreatie; resultaten van een haalbaarheidsonderzoek
SME MilieuAdviseurs, RIKZ	2002	'Recreatie tussen wal en schip?'
Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum: Recreatiekansen	Den Haag, april 2002, pag. 12-13	Jeanet van Arum, 'Waterrecreatie: mogelijkheden voor Rijkswaterstaat'
Stichting Recreatietoervaart Nederland	Den Haag, juli 2000	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland 2000 (BRTN 2000)
Stichting Recreatietoervaart Nederland	Den Haag, december 2000	MeerjarenUitvoeringsProgramma Beleidsvisie Recreatietoervaart in Nederland 2001-2005 (MUP-BRTN 2001-2005)
Stichting Recreatie, Kennis- en Innovatiecentrum	Den Haag, februari 2002	Cijfermateriaal boven water, inventarisatie feiten en cijfers waterrecreatie
Watersportberaad	maart 2001	Beleidsvisie Kleine Waterrecreatie Nederland 2001-2020

Bijlage 4. Werk-met werklĳst Directie Limburg (MIT + SNIP)

Categorie	Omschrijving	Start voorbereiding
Kades	Algemeen	1-1-01
Retentie	Lateraalkanaal West	1-2-02
Hoogwatergeulen	Lomm	3-12-01
	Well Ayen	5-1-04
	Meers	7-1-02
	Roosteren	4-2-02
Baggerwerk	Stuwpannd Sambeek	4-2-02
	Stuwpannd Grave	6-6-05
	Stuwpanns Lith	19-11-01
	Bocht Steyl	4-02-02
	Bocht Neer	4-02-02
	Ondieptes Venlo	4-01-10
Overige Bergingslocaties	Bovenwaarde	4-02-02
	Kraayenbergse Plas	4-02-02
Mitigerende maatregelen Kunstwerken	Stuwpannd Sambeek	24-4-06
	Stuwpannd Grave	14-4-03
	Aanpassen bruggen peilopzet	1-1-01
Maasroute	Verhogen bruggen sluis Weurt	3-9-01
	Keersluis Heumen	4-2-02
	Sluis Heel	3-9-02
	Verlengen Sluis Maasbracht	4-2-02
	Verlengen Sluis Born	4-2-02
	JLK verbreding (Born-Stein)	7-1-02
	Peilopzet Born-Maasbracht	3-1-05
	Aanpassen sluis Sambeek	7-1-08
	Aanpassen sluis Belfeld	7-1-08
	JLK verbreding bocht Elsloo	5-1-09
	JLK verbreding Limmel-Elsloo	7-1-08
	Vervanging Sluis Limmel	8-1-07
	Proefproject eroderende oevers	7-1-02
	Bouw vierde sluisolk Ternaaien	
	Maasroute, modernisering fase 2, vergroten vervoersaandeel binnenvaart	
	Brugverhogingen Echt en Roosteren	
	Vernieuwen voorhavens en wachtplaatsen Maasbracht en Born	
	Centrale bediening Maasbracht-Born	
	Vistrap Grave	
	Vistrap Borgharen	
	Sanering Koornwaard	
	Batenburg	

Bijlage 5. Van wens naar kans

Van wens naar kans

Locatiegebonden wensen (van de wensenkaart)

Wens	Synergie andere RWS-functies?	Werk-met-werk maken?	Bestaand beleid?	Budget?	Conclusie	Op WRKK? binnen beheertaken en beheergebied? =Ambtelijk advies
Toervaart						
speerpunt toerisme (Mookerplas, Leukermeer, Arcen, Maasplassen)	Indien meer ruimte nodig is voor o.a. aanlegplaatsen en uitbreiding bestaande voorzieningen, kan er een conflict ontstaan met de beleidslijn RvR (- >	geen	staat vermeld in het POL	?	Maakt kans indien bij nadere uitwerking van de wens in maatregelen mogelijk conflict met RvR voorkomen wordt.	ja
kernpunt toervaart (Venlo, Roermond en Maastricht)	„	kaden in Roermond en Venlo (POL Zandmaas)	geen bestaand beleid	?	Maakt kans (met name in Roermond en Venlo) indien mogelijk conflict met RvR voorkomen wordt.	ja
steunpunt toervaart (Bergen, Broekhuizen, Steyl, Kessel, Thorn, Wessem, Maasbracht)	„	verruimen bocht bij Steyl (POL Zandmaas)	geen bestaand beleid	?	Maakt kans (met name bij Steyl) indien mogelijk conflict met RvR voorkomen wordt.	ja
knooppunt toervaart bij kruising Midden-Limburgse kanalen	neutraal	?	geen bestaand beleid	?	Maakt kans, maar RWS zal hier niet actief op in zetten (lage prioriteit)	?
bevaarbaar Peelkanaal	conflict met kleinschalige karakter	geen	geen bestaand beleid	nee	valt eigenlijk af vanwege technische bezwaren	nee
versterken relatie België	neutraal	geen	staat vermeld in het POL	?	„	ja
bevaarbaar maken Grensmaas	Conflicteert met de lokale recreatievaart, sportvisserij en de ecologische en van de Grensmaas	geen	geen bestaand beleid	nee	Maakt weinig kans, teveel conflicten met andere RWS-functies, en keuze in bestaand beleid is gemaakt voor extensieve recreatie en natuur.	nee
verbinding Grensmaas-Julianakanaal	neutraal	geen	geen bestaand beleid	nee	Maakt kans, maar RWS zal hier niet actief op in zetten (lage prioriteit)	nee

toervaartvriendelijker maken Julianakanaal	synergie met ecologie mits zonering	verbreden Julianakanaal oostzijde bij Berg en westzijde bij Geulle, verruimen bocht bij Elsloo (POL Zandmaas en Tracébesluit Zandmaas/Maasroute)	geen bestaand beleid	ja	Maakt veel kans, althans op die plekken waar werk-met-werk gemaakt kan worden.	ja
zoekgebied haven KNWV	neutraal. Mogelijk conflict met RvR.		geen bestaand beleid	ja		ja
bevaarbaar maken hoogwatergeul bij Well en Venlo (Lomm)	synergie met hoogwaterbescherming, afvoerfunctie	hoogwatergeul Well-Aijen en Lomm (2004-2013, POL Zandmaas)	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans	is afhankelijk van toekomstige functie hoogwatergeul
meer aanleg-/passantenplaatsen in de Maasplassen	zonering i.v.m. ecologische functie, mogelijk conflict met RvR		Het speerpunt Maasplassen in het POL houdt onder andere meer ruimte voor aanlegplaatsen in.	ja	Maakt kans, indien zonering en voorkomen conflict RvR. Discussie loopt op dit moment.	ja
Landelijk Toervaartnet	synergie met de vaarwegfunctie		staat vermeld in het Tweede Structuurschema Groene Ruimte. Conflicteert met SVV-II	?	Maakt veel kans.	?
waterland relatie versterken		geen	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans, maar RWS zal hier niet actief op in zetten (lage prioriteit)	?
onderling verbinden Maasplassen	zonering ivm ecologische functie	?	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans, maar RWS zal hier niet actief op in zetten (lage prioriteit)	ja
drinkwatervoorziening bij aanlegplaats Mookerplas	Mogelijk conflict met ecologie (mogelijke populatie Zeeforel)	geen	Mookerplas als toeristisch speerpunt in POL	?	Maakt kans. In BPN afweging met ecologie.	?

Wens	Synergie andere RWS-functies?	Werk-met-werk maken?	Bestaand beleid?	Budget?	Conclusie	Op WRKK? binnen beheertaken en beheergebied? =Ambtelijk advies
Lokale recreatievaart						
kanobaan (Sambeek, Belfeld, Roermond, Linne, Maastricht)	Indien gecombineerd met vistrap, dan synergie met ecologie (visstand) en sportvissen. Mogelijk conflict met RvR.	verdiepen en verbreden oude sluis Sambeek en Belfeld, bouwen 3e sluisolk Heel (bij Linne), vervangen sluis Limmel (bij Maastricht) (POL Zandmaas en Tracébesluit Zandmaas/Maasroute)	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans, indien conflict met RvR wordt voorkomen	ja
Grensmaas voor lokale recreatievaart (kano)	Synergie met ecologische functie en sportvisserij. De toervaart heeft de wens om de Grensmaas bevaarbaar te maken, dit zou conflicten opleveren met de sportvisserij.	werken Grensmaas (nog niet concreet)	bestaand beleid in het POL	ja	Maakt veel kans, weinig tot geen extra voorzieningen nodig en is bestaand integraal beleid in het POL.	ja
zonering snelvaart	Synergie met andere recreatievormen en ecologie.	geen	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans, breed gedragen wens. Of RWS de trekker hiervan is, is evenwel de vraag. Gemeenten en provincie hebben hier een rol.	ja
Zwemwater						
ruimte voor duikersvereniging bij Mookerplas	neutraal	geen	geen bestaand beleid	?	Maakt kans, indien conflict met RvR wordt voorkomen. RWS zal hier niet actief op inzetten (lage prioriteit).	ja

Oeverrecreatie						
brede zachte oevers met beplanting langs Maas en Julianakanaal	Synergie met ecologische functie en toervaart (toervaartvriendelijker maken Julianakanaal).	verbreden Julianakanaal oostzijde bij Berg, westzijde bij Geulle, verruimen bocht bij Elsloo, op diverse plaatsen natuurvriendelijke oevers, oeverstroken en hoogwatergeulen (POL Zandmaas en Tracébesluit Zandmaas/Maasroute)	sommige oevers hebben ecologische waarden in het POL	ja	Maakt veel kans, met name op de plekken waar werk-met-werk gemaakt kan worden.	ja
versterken routestructuur Maasplassen	zonering met ecologische functie	geen?	Onderdeel van het speerpunt Maasplassen in het POL.	ja	Maakt kans, maar RWS zal hier niet actief op in zetten (lage prioriteit)	ja, afhankelijk van uitwerking
meer dagrecreatieve voorzieningen langs Maas	zonering met ecologische functie, mogelijk conflict met RvR.	bij werken aan Zandmaas en Grensmaas	geen bestaand beleid	ja	Maakt kans indien conflict met RvR wordt voorkomen. RWS kan hier op inspelen indien aan de orde bij werk-met-werk maken.	ja
nieuw waterfront/boulevard (Aijen, Well, Roermond, Thorn, Wessem, Maasbracht en Stevensweert)	conflict met RvR	kaden in Roermond (POL Zandmaas)	in gemeentelijke plannen?	uitwerking	Maakt kans indien conflict met RvR voorkomen wordt.	?
Sportvissen						
vispassage bij Maastricht (lopend project)	Combinatie mogelijk met de wens voor de locale recreatievaart voor een kanobaan. Synergie met de ecologische functie.	Grensmaas	europese afspraak	nee	Maakt veel kans.	ja
Grensmaas voor sportvissen	De toervaart heeft de wens om de Grensmaas bevaarbaar te maken, dit zou conflicten opleveren met de sportvisserij.	geen	bestaand beleid in het POL	?	Maakt veel kans, weinig tot geen extra voorzieningen nodig en is bestaand integraal beleid in het POL.	?
Verblijfsrecreatie						

Niet locatiegebonden wensen

Wens	Synergie andere RWS-functies?	Werk-met-werk maken?	Bestaand beleid?	Conclusie	Op WRKK? = bestuurlijke keuze
Toervaart					
Goede zonering: toervaart, zeil (school), snelle vaart					
Eenvoudige aanlegplaatsen (rust): geen economische belangen					
Basisvoorzieningen creëren: tankstations, gratis aanlegmogelijkheden (Thorn, Heel, Weert, e.d.), oeverrecreatie, horeca-ontwikkeling aan de oevers					
Voorzieningenniveau moet omhoog (iedere 20 km): ligplaatsen, horeca en v.t. voorzieningen, milieustations, bunkeren (boodschappen doen en brandstof laden op en langs het water)					
koppeling met land					
vluchtsteigers					
Sluizen voorzien van wachtplaatsen					
Sluizen t.b.v. recreatietoervaart					
goede spreiding steunpunten langs toervaartnet					
in jachthavens en werven bij onderhoud van vaartuigen voorkomen dat oppervlaktewater wordt verontreinigd					
stimuleren van onderzoek naar en gebruik van alternatieven voor aangroeiwerende middelen en uitlogende teerlagen					
jachthavens op het riool lozen en niet op oppervlaktewater.					
Lokale recreatievaart					
netwerk kleine waterrecreatie					
benutten van kansen bij steden					
benutten kansen in overgangsgebieden stad-land					
combineren EHS met kleinschalige voorzieningen.					
Combinatie natuurontwikkeling en extensief kanoën, geulen in het winterbed					
Locatie vaststellen voor snelle motorboten					

Snelvaart/jetski zonering of verbieden? Overlast snelvaart is m.n. een mentaliteitskwestie. Waterskiën onder voorwaarden.					
In- en uitstapplaatsen kano en rondvaartboten					
Zwemwater					
Oeverrecreatie					
continueren en uitbreiden veren (incl. voet- en fietsveerboten)					
beheerpad als fietspad				Maakt kans. Algemene lijn: bij maatregelen aan beheerpaden dit meenemen + kijken naar openstelling van beheerpaden.	
Aantrekkelijke landroutes voor de beleving water					
Basisvoorzieningen creëren oeverrecreatie, horeca-ontwikkeling aan de oevers.					
struinnatuur					
afvalprobleem langs oevers					
Sportvissen					
natuurvriendelijke oevers is gunstig voor visstand					
oevers toegankelijk voor vissers					
harde voorzieningen (vlonders) bij uitloopgebieden van steden, in natuurgebieden extensieve voorzieningen					
Verblijfsrecreatie					
enige ruimte voor bestaande voorzieningen bij Gennep (camping en restaurant Mazonburg).					
Op trekroutes kanoën (van de bron van de Maas naar de Biesbosch) kampeermogelijkheden					
recreatieterreinen op het riool lozen en niet op oppervlaktewater.					

Algemeen					
Midden-Limburg: nieuwe toeristische functies als fun and leisure, botenverhuur, trekkers.					
Compensatie in ruimte als gevolg van nieuwe veiligheidsnormen t.a.v. de brandpreventie waardoor er meer ruimte per aanlegplaats moet worden vrijgehouden					
Opleidingscentra de ruimte geven					
landschappelijke inpassing bedrijven					
heldere zonering (varen, snelle watersport, vissen etc.),					
zonering natuur-recreatie, niet alleen in ruimte maar ook in tijd en gebiedsgericht					
gevoel van 'midden in de natuur' zitten					
Natuurgerichte recreatie stimuleren					
Niet meer (aantal schepen) maar beter! (10 goede basisvoorzieningen i.p.v. 30 slechte)					
Waterrecreatieplatform voor goed overleg					
gebiedsspecifiek benaderen					
informatie panelen					
Maas als beleavingsas					
nog eens goed kijken naar werk-met-werk maken					
goede analyse tussen waterkwaliteit en recreatie (recreatiebelang is belangrijke drijfveer om waterkwaliteit te verbeteren)					
voldoende en goed gesitueerde voorzieningen waar recreanten hun afval(stoffen) gratis kunnen afgeven					

Bijlage 6. Toepassing van GIS

Gedurende de ontwikkeling van de waterrecreatiekansenkaart voor de directie Limburg zijn de mogelijkheden voor het gebruik van GIS (Geografische Informatie Systemen) onderzocht.

Wat is GIS

GIS is een gereedschap dat in de ruimtelijke ordening veel wordt gebruikt in het doorgronden van complexe ruimtelijke vraagstukken. GIS is een goed hulpmiddel voor het maken van ruimtelijke analyses doordat:

- Ruimtelijke kwalitatieve gegevens eenvoudig en nauwkeurig te classificeren en te kwantificeren zijn (objectiveren);
- De analyse in GIS transparant en overzichtelijk is;
- De GIS-kaarten een ruimtelijke vertaling en weergave geven;
- De kaarten gemakkelijk reproduceerbaar zijn, en nieuwe kaarten (met andere combinatie van gegevens) door een eenvoudige bewerking te produceren zijn.

Mogelijkheden toepassing GIS

Binnen GIS kunnen 2 verschillende methoden toegepast worden om tot een waterkansenkaart te komen:

1. Methodiek zoeklocaties
2. Methodiek ruimteclaim.

Methodiek zoeklocaties

Bij deze vormt de fysieke omgeving met haar specifieke kenmerken de basis. De methodiek gaat uit van een multicriteria-analyse waarin een aantal omgevingskenmerken worden gedefinieerd die belangrijk worden geacht voor de vestiging/ontwikkeling van een wenselijk ruimtelijke functie (in dit geval de waterrecreatie).

Waterrecreatie bestaat uit meerdere recreatievormen, zoals toervaart, kleine watersport en zwemmen, bij RWS functies genoemd. Deze functies hebben specifieke wensen naar hun omgeving (criteria). Om de criteria op kaart te krijgen, worden ze naar parameters vertaald. Parameters zijn bijvoorbeeld 'afstand tot de havens' of 'natuurlijke oevers'. De vertaling naar kansen vindt plaats via het aangeven van de onderlinge zwaarte van de omgevingskenmerken (vergelijkbaar met een wensbeeld), die leiden tot een kansenkaart met scores.

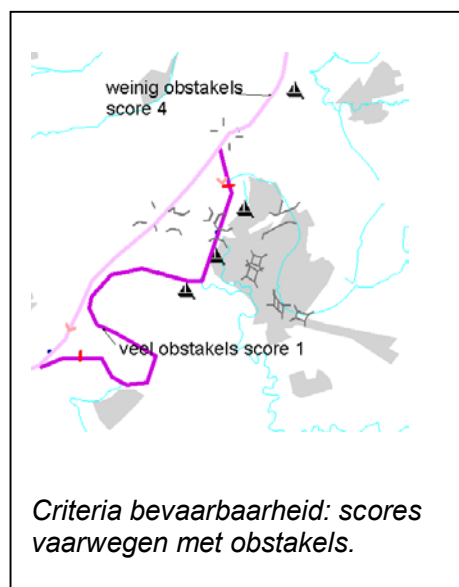
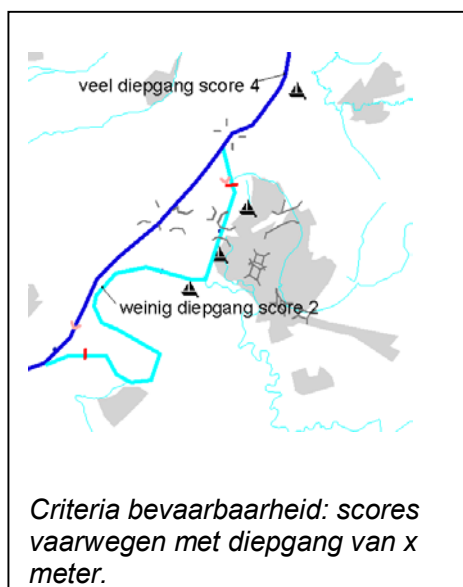
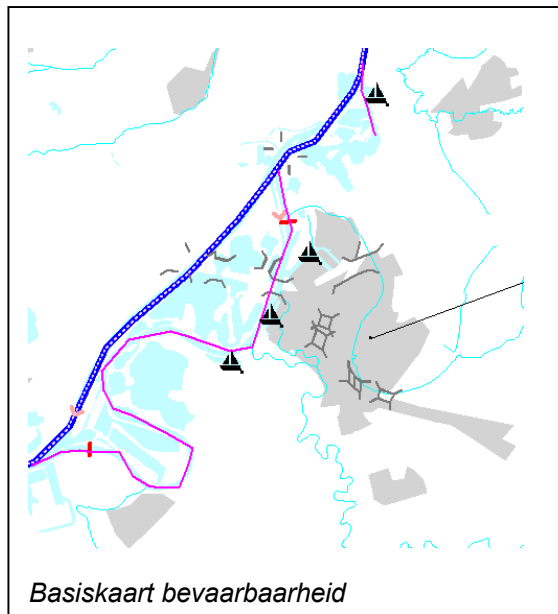
De parameters zijn eenvoudig van kaarten af te leiden en te vertalen naar scorekaarten per parameter (met waarden van 0-4, waarin een oplopend getal de waarde weergeeft). Om tot een scorekaart te komen van de betreffende functie, worden de parameterscorekaarten met behulp van een wegingsfactor vermenigvuldigd en gecombineerd tot een scorekaart. De onderlinge zwaarte van de criteria kan door een klankbordgroep, projectgroep of stuurgroep bepaald worden.

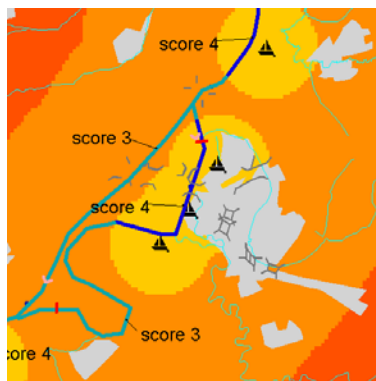
Deze methodiek wordt wel toegepast voor het bepalen van een algemene ruimtelijke visie voor een bepaalde functie. Een voorbeeld hiervan is de waterkansenkaart waarbij voor de functie water de visie wordt gegeven wat de gewenste inrichting van een gebied is.

Hieronder is een voorbeeld gegeven voor de functie toervaart.

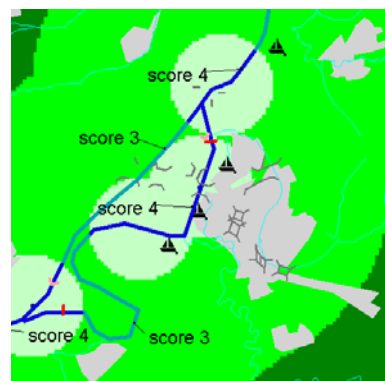
Functie toervaart		
Wegingsfactor	Criteria	Parameters
75 %	Bevaarbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • vaarwegen met een diepgang van x meter • vaarwegen met obstakels (bruggen, stuwen, sluizen)
25 %	Aanlegmogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • nabijheid van havens • nabijheid van aanlegsteigers

GIS-kaarten van vaarwegen met een bepaalde diepgang, locaties van bruggen, havens en aanlegsteigers dienen als input voor de parameterscorekaarten. De wensen en mate van noodzaak vanuit de sector wordt via de wegingsfactoren meegenomen.

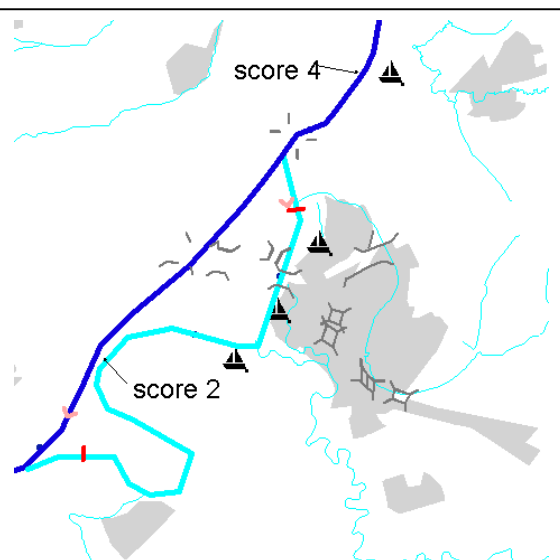

Criteria aanlegmogelijkheden:
scores nabijheid havens.

Criteria aanlegmogelijkheden:
scores nabijheid aanlegsteigers.

Totaal scorekaart functie toervaart.

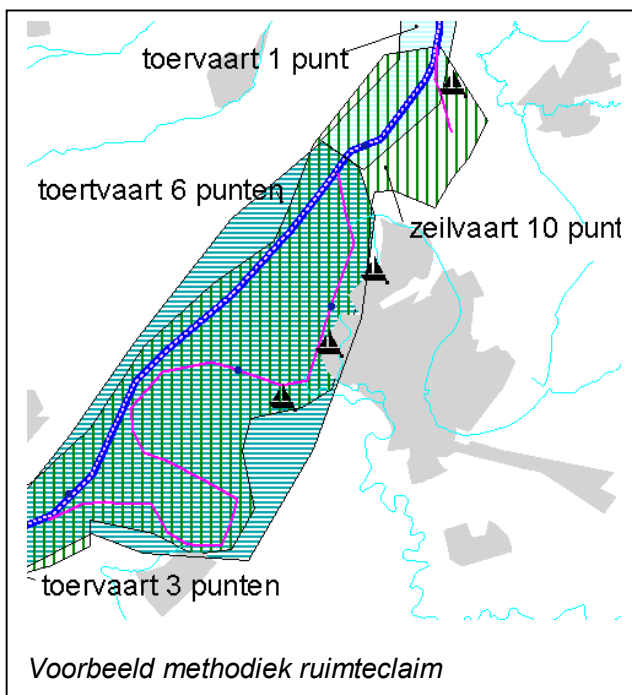
Voordeel van deze methodiek is dat een toetsingskader wordt gecreëerd waarin de meest geschikte functie op de meest kanshebbende plaats terecht komt. Indien nieuwe wensen zich aandienen kan snel een overzicht worden gekregen van de kansen in relatie tot dit nieuwe wensbeeld. Nadeel van toepassing van deze methodiek zijn de grote hoeveelheid data die moet worden verzameld om al de parameters te kwalificeren in scorekaarten voor elke recreatiefunctie. Het gaat onder andere om gegevens uit het POL en Beheersplan Nat. Ook kan de meetbaarheid van criteria (vertalen van criteria naar meetbare parameters) een probleem vormen. Sommige criteria laten zich moeilijk vangen in een ruimtelijke vertaling.

De vertaling van een meer abstracte wens als ‘versterken land-waterrelaties’ naar parameters is bijvoorbeeld lastig. Het detailniveau waarop wordt gewerkt, is voor deze studie te diepgaand, echter voor uitwerkingen van een functie binnen de recreatiesector op locatieniveau is deze methodiek zeer betrouwbaar. Op locatieniveau wordt ook inzichtelijk welke maatregelen nog getroffen moeten worden in het BNP.

Methodiek ruimteclaim

De methodiek ruimteclaim stelt de wensen van de sector centraal als vertrekpunt. Binnen deze methodiek geven de afgevaardigden in de sector hun weging (in cijfers uitgedrukt) aan locaties/gebieden die zij belangrijk vinden op kaart weer. Dit geeft direct een beeld van de ruimtelijke verdeling van de wensen van verschillende partijen en de mate van belangrijkheid, uitgedrukt in kwantitatieve eenheden. De fysieke omgeving speelt een ondergeschikte rol in het afwegingsproces om van wensen naar kansen te komen. Wat ook naar voren komt, zijn de knelpunten en win-winsituaties van de verschillende wensen binnen de sector. Het gunstige van deze benadering is het positieve effect op draagvlakvorming van betrokken partijen uit de sector, door de wensen centraal te stellen. Evenals het gegeven dat deze methodiek niet in detail treedt en geen grote gegevensverzameling vereist.

Hieronder wordt een voorbeeld gegeven voor de toervaart.

Deze methodiek lijkt de meeste voordelen te bieden voor het opstellen van een waterrecreatiekansenkaart.

Gebruik van GIS

In een deel van de studie is GIS gebruikt. In fase 1 (zie processchema van de WRKK) wordt net als in de methodiek ruimteclaims uitgegaan van de wensen van de sector.

Dit voor draagvlakvorming bij afgevaardigden in de sector. De wensen zijn echter niet in mate van belangrijkheid gekwantificeerd, zoals in de methodiek ruimteclaim is uitgelegd. Voor een benadering zoals in methodiek zoeklocaties staat beschreven is niet gekozen, om de reden dat deze benadering een te hoog detailniveau met zich meebrengt, en daarmee een te grote verzameling en bewerking van data. In een workshop zijn uiteindelijk de wensbeelden direct op een kaart aangegeven door afgevaardigden in de sector zonder prioritering. Hierbij is wel gebruik gemaakt van de beleidskaart en de beleidsvisies van de sector. GIS is in deze methodiek gebruikt als ruimtelijk presentatiemiddel voor de beleidskaart. De gegevens waren digitaal beschikbaar en daardoor was een kaart met het relevante beleid (recreatief beleid, natuurbeleid, ruimte voor de rivierregeling, et cetera) makkelijk te produceren. De beleidsvisies van de (water)recreatie zijn beschreven in de rapportage. De kaart met de wensen uit de workshop is handmatig gemaakt. De wensenkaart is vervolgens in een tekenprogramma opgesteld met als ondergrond een in GIS geproduceerde kaart. Hiervoor is gekozen omdat er geen bewerkingen uitgevoerd zijn om de locatie van de wensen te bepalen en de wensen af te wegen voor de waterrecreatiekansenkaart.

Een mogelijkheid in GIS is het laten toekennen van scores door partijen aan de locaties/gebieden die overeenkomen met hun wensen, zoals in methodiek zoeklocaties staat beschreven. Een voordeel hiervan is dat er een ruimtelijke prioritering in de wens vanuit de sector te achterhalen is. Dit kan meegenomen worden in de volgende fase 2 (afwegingscriteria), waarin dan gericht wordt op de gebieden die door de sector als hoge prioriteit zijn aangegeven. Voor de vertaling van wensen naar kansen is GIS niet gebruikt.

Fase 2 is handmatig buiten GIS om uitgevoerd. Hiervoor is gekozen omdat het toetsen in GIS aan afwegingscriteria een grote bewerkelijke inventarisatie van data inhoudt.

Royal Haskoning
Divisie Ruimtelijke Ontwikkeling

Catharijnesingel 41
Postbus 19009
3501 DA Utrecht
Telefoon
(030) 2308411
Telefax
(030) 2343421
e-mail
info@royalhaskoning.com

projectteam
Elsbeth Luning (projectleider)
Sylvie Uenk

In samenwerking met
Projectbureau Vrolijkx, Breda
Rob Vrolijkx

Opdrachtgever
RIZA
Jelte Bosma
Martien Spierings

Projectnummer
9M0866
*V09 Verkenning WRKK directie
Limburg*